LITTERAE CIRCULARES

AD

VENERABILEM CLERUM ALMAE DIOECESIS

QUINQUE-ECCLESIENSIS

DIMISSAE ANNO DOMINI 1946.

QUINQUE-ECCLESIIS TYP. JOSEPHUS TAIZS.

Adópengő 10
Alapított misék összevonása 47
Albert Joannes 33
Albert Josephus 2
Angyal Desiderius 5
Arató Josephus 2
Asiku Leo 1
Agoston Joannes 1
Általános iskola 37, 39

Baranyai Ernestus 35
Barátság könyvkiadó Szöv. 12
Barcza Theodorus 5
Bartinai Franciscus 32
Bálint Theodorus 35
Bárd Franciscus 45
Belázy Ernestus 1, 2
Bencze Joannes dr. 24, 47
Békefi Joannes 35
Békéért ájtatosság 24
Békés Adamus 2
Biró Ludovicus 24
Biztosítások 46
B. listások támogatása 48
Bogáthy Ladislaus 23, 33
Bolds. Szűz Szepl. Szíve ünnepe 31
Bosnyák Michael 1, 5, 35
Bőjti fegyelem 15
Bőjti szózat 19
Breviarium 45
Bucsu engedélyezése 13
Budapest megsegítése 11, 34
Buszlauer Joannes 36

Cathedraticum 5
Communio paschalis 9
Communio prima 34
Concursus pro parochia: Pécs-bányatelep 44, Szekszárd-belváros 44, Zomba 35
Csató Julius 5
Csányi Emericus 15
Csordás Colomannus 33
Curilović Otmocarus 1, 23

Deák Stephanus 1, 24
Demse Petrus 5
Délbaranyai Ap. Adm.
Dér Stephanus 24, 33
Dévényi Andreas 15, 45
Directorium 12
Dőry Ladislaus dr. 32, 47

Egyházközs. képv. kieg. 9
Egyhmi határ 15
Egyhmi múzeum 11
Elekes Dionysius 5
Elm Georgius 2, 33
Első áldozás 34
Examen syn. et neopr. 32, 35
Examinatores prosyn. 32
Énekiskolai felvétel 27

Faludi Adamus 23
Farkas Josephus dr. 32
Fejes Carolus 35
Ferkov Michael 1, 33
Feucht Casparus 1
Fényi Alexander 5
Fodor Joannes 33
Földreform 5, 27
Franz Josephus 15
Fray Julia 7

Galambos Franciscus dr. 24, 33
Gasparich Georgius dr. 23, 32
Gazdaképzőiskola 38
Gál Josephus 33
Gall Antonius 15
Gálos Ladislaus dr. 32

Gebauer Nicolaus dr. 32
Gere Gabriel dr. 32
Gratzl Julius 32
Grund Adalbertus dr. 32
Gyalokay Joannes 5
Gyenis Josephus 5
Gyimesi Guilelmus 24
Gyuk Stephanus 33

Hadifoglyok támogatása 44
Hajós Georgius dr. 32, 47
Hal Paulus 24, 47
Hanuy Franciscus dr. 32
Hargitai Joannes dr. 35
Haszonbérek szab. 49
Havassy Constantinus 23, 33
Háborús hal. okmánya 50
Háborús károk 2
Házadó 38
Heves (Haintz) Martinus 1, 24
Hidasi Joannes 24
Himesi Carolus 2
Hirling Ladislaus 24
Historia parochiae 11
Hitoktatás 37
Hobol 15
Horváth Desiderius 45
Horváth Joannes 1, 24
Horváth J. Julius 5
Horváth Josephus sen. 24
Horváth Josephus jun. 36
Horváth Ludovicus dr. 23

Illetékek 10
Illetmények 17, 36
Irodalmi művek ajánlása: Bosnyák M.: Kalendar Presv. Srca Isusova 50, Császár: Gyónók kalauza 27, Gasparich Gy.: Spasi dušu 27, Hajós E.: Széthulló családok, kallódó gyermekek 27, Laskay A.: Jellemkutatás 50, Lauverniere: Két gyermek a romok alatt 50, Magyary J.: A nagy cél 50, Rimler I.: Történt pedig . . . 50, Szemerjay D.: Batthyány-Strattmann L. 27, Tower V.: Papi és szerzetesi naptár 50

Isgum Josephus 33
Iskolai ügyek 27, 37, 39
Iudices prosyn. 32

Jakab Adalbertus dr. 32
Jézus Szíve Szövetség 16
Jövedelemösszeírás 34
Jurányi Georgius dr. 5

KALOT 11, 26
Kaszás Emericus 24
Kat. Népszövetség 47
Kat. Szülők Vall. Szöv. 6, 34
Katonai kedv. papoknak 48
Kaufmann Franciscus 5, 35
Kálmándy Pap Ladislaus 36
Kelemen Andreas dr. 32
Keresztség kiszolgáltatása 13
Kertészképzőiskola 38
Kéthelyi Josephus dr. 47
Kiszely Julius 35
Klein Theodorus 1
Koch Aloysius 32
Komócsy Stephanus 32
Kongrua 17, 36
Konradt Joannes 1
Kopcsányi Nicolaus dr. 2
Kórházak támogatása 48
Korompay Valerius 33, 36
Koronai pénzek 46
Koronai tételek 10
Koronák megtartása 9
Kosztolányi Paulus 45
Kovács Colomannus coop. 47
Kovácshida 50
Kovács Josephus 15
Kovács Paulus 45
Krug Petrus 15, 33
Kultúradó 46

Lajos Julius 32
Lakásadó 16
Lányi Aemilius 35
Lelkészségek szervezése 5, 24, 33
Légár Paulus dr. 35
Loschert Casimirus 15
Lovas Ladislaus 5

Lovinusz Michael 2
Lócsi Stephanus 15
Lónay Edmundus 5
Lukács Stephanus 7

Makray Ludovicus 44
Marycz Eleutherius 5
Mayer Franciscus 32
Mayerhof Petrus 47
Megyesi Georgius 5
Missziós ügyek 47
Mott Joannes 33
Müller Jacobus 35

Nagybőjti triduum 15
Nagy Franciscus dr. 7, 32, 45
Nádosi Alexander 23
Németek kitelepítése 2, 25
Németh Georgius 5
Németh Ladislaus 5
Népmissziók 36
Nyárádi Adamus 47
Nyomdaköltségek 12, 17, 38

Obitus: Bartinai Franciscus 32, Lányi Aemilius 35, Makray Ludovicus 44
Ollop Ernestus 5
Ordinatio 23, 44

Papi kedv. katonaságnál 48
Papnevelőintézet 5, 24, 25, 32, 37
Parochi consultores 32
Patacsi Josephus 2
Pápai rendelkezések 13, 14, 31
Perr Victor 32
Personalia: 15, 23, 33, 35, 45
Pécs-egyhmi Takptár rt 45
Piliván Michael dr. 32
Pirgi Theodorus 23, 33
Plébániai történetírás 11
Pohly Joannes 2
Prantner Joannes 36
Preces pro ordinandis 23
Psalterium novum 45
Püspökkari körl. 34, 50

Reif Josephus 23
Reil Antonius 1
Reinhardt Josephus 32
Régert Josephus 35

Sanctissimum őrzése 43
Seminaristicum 5, 25, 37
Siklósi Ladislaus 33
Sipos Stephanus dr. 32
Somorjai Stephanus 24
Soós B. Zoltanus 5
Sudár Emericus 5
Stóladíjak 18, 37
Stumpf Jacobus 36
Szalay Joannes 23, 33
Szalay Ladislaus 45
Szantner Josephus 1, 23
Szebényi Alexander 36
Szent Gellért jubileum 34
Székely telepesek 4
Szücs Franciscus 24

Tasnádi Josephus 24
Telepesek 4
Templompénztári pénzek 45
Templomszámadások 45
Thán Ferdinandus 35
Theses pro coronis 10
Tiborcz Ferdinandus 2
Tóth Josephus 5
Tóth Tihamér írásai 33
Tuman Carolus 33

Újévi szózat 1
Ujjáépítés 38
Unio Cleri 47

Varga Paulus 2
Verhás Geyza 33
Vida Stephanus 33
Virág F. megyéspüspök jubileuma 29, 31
Vota Praesulis in exord. anni 1
Völgyes Ansgarus 23, 33

Wagner Sigismundus 33
Waszner Franciscus 1

A kiadásért felelős: Dr. Erdélyi Gyula, Pécs.

Taizs József Könyvnyomda, Pécs Mária-utca 1. sz. 1947. Felelős nyomdatulajdonos Wittelsbach Károly.

1946.

I.

55
1946

Tisztelendő Testvérek!

Újévi beszámoló.

Az isteni Gondviselés úgy akarta, hogy a mi nemzedékünk súlyos történelmi időket éljen át. A lefolyt esztendő is ezeknek a történelmi időknek egy része és most már megállapíthatjuk, hogy egyházmegyénknek közel ezeréves történetében is igen mélyreható nyomokat hagyott. Az átélt események sokasága és gyors egymásutánja nem teszi lehetővé számomra, hogy minden apró részletről terjedelmes beszámolót nyujtsak, (noha az is igen tanulságos volna,) a legkiemelkedőbb tényeknek a lerögzítését azonban fontosnak tartom egyrészt azért, hogy nekünk buzdításul szolgáljanak a további kitartásra és buzgó munkára, másrészt azért, hogy a jövő nemzedékeknek okulására legyenek.

Mélységes fájdalommal tölti el lelkemet *a délbaranyai apostoli kormányzóság* területén élő hívek lelki gondozatlansága, akiknek főpásztori vezetését az Apostoli Szentszék kegyes rendelkezése az 1941. évben bízta rám. Ezen a területen a háborús események következtében, vagy politikai okokból a következő plébánosok, illetve administratorok voltak kénytelenek állomáshelyükről eltávozni: Feucht Gáspár Dárdáról, Reil Antal Dályokról, Deák István Kiskőszegről, Asiku Leo Lőcsről, Belázy Ernő Vörösmartról, Horváth János Petárdáról, Konradt János Baranyakisfaludról, Haintz Márton Baranyaszentistvánból, Curilović Ottó Hercegszőllősről, Waszner Ferenc Kácsfaluból, Szantner József Bellyéről, Ágoston János Főherceglakról és Bosnyák Mihály Nagybodolyáról. Ugyancsak távozni kényszerült Ferkov Mihály pélmonostori hitoktató, Klein Tivadar tb. kanonok, pélmonostori esperesplébános, püspöki vikáriusom pedig istentelen egyének gyilkos dühének esett áldozatul. Mivel az apostoli kormányzóság területével a folyó év tavaszától kezdve mindennemű kapcsolat és összeköttetés megszakadt, az elhagyott plébániákról és elárvult hívekről való főpásztori gondoskodás teljesen lehetetlenné vált. A szomorú körülmények között egyedüli vígasztalásom, hogy az a nehány pap, akik a változott viszonyok ellenére is helyükön maradhattak, zokszó nélkül, igazi apostoli lelkülettel vállalkoztak az emberfelettinek látszó feladatra, hogy a velük szomszédos, árván maradt plébániák híveinek lelki gondozását is minden tőlük telhető módon ellássák. Minden nemes törekvésüket és áldozatos fáradozásukat kísérje a legfőbb Pásztor bőséges áldása és a mi buzgó imádságunk.

A jó Isten különös kegyelme, hogy *a pusztító háború egyházmegyénken* oly gyorsan viharzott át, hogy mind emberéletben, mind anyagiakban aránylag (más egyházmegyékhez viszonyítva) csekélynek mondható veszteségeket okozott. Közvetlen háborús események következtében egy-két szerzetesnőt kivéve nem halt meg egyházi személy. Közvetlen háborús cselekmények által legtöbbet szenvedett az egyházmegye déli (drávamenti) és északi része, ahol a front hosszabb időre megmerevedett. Ezeken a részeken estek a legnagyobb épületkárok is. Igy teljesen leégett és egész berendezésével együtt elpusztult a majsi plébániatemplom és a drávacsehi szükségkápolna. Súlyosan megrongálódtak: a mecsekaljai, felsőszentmártoni, dunaföldvár-belvárosi, ozorai és simontornyai plébániatemplomok, valamint a simontornyai szentferencrendi zárda épülete és a pálfai róm. kat. iskola. Kisebb rongálódások estek még számtalan templomon, iskolán és szerzetházon, amelyeket jórészt már kijavítottak, vagy legalább folyamatban vannak a javítási munkálatok. Nagyon sok templomot szerzetesházat és egyházi intézményt ért súlyos anyagi károsodás a háborúval együtt járó cselekmények (fosztogatás, rablás, lopás, pusztítás) következtében. Különösen kiemelkedik a szeminárium, székesegyházi énekiskola, Emericanum, Szt. Mór kollégium, ciszterci rendház és gimnázium, Pius-gimnázium, dombóvári Szt. Orsolya-rendház és iskolái, pincehelyi Szt. Orsolya-rendház károsodása. Ugyanezt kell mondanunk az egyes egyházi személyekről is. Alig van egykettő, akinek több-kevesebb kára nem volna, jó néhányan pedig minden ingóságukat elvesztették.

Az isteni Gondviselés jósága úgy intézte, hogy egyházmegyénk területét sehol sem érte nagyobb légitámadás és így teljesen elpusztult egyházi épület nincs. Ebben a tekintetben csak Mágocs kivétel, ahol az amúgy is rozoga plébániaház egy korábbi bombatalálat következtében lakhatatlanná vált és a Mi Asszonyunk-zárda épülete súlyosan megrongálódott.

A veszteségekkel kapcsolatban meg kell emlékeznünk azokról a papjainkról is, akikről bizvást reméljük, hogy nem veszítettük el őket, de az egyházmegye szolgálatában egyelőre fájdalmasan nélkülözzük értékes munkájukat. Nyugaton vannak hadifogságban: Pohly János és Elm György tart. tábori lelkészek; nincs róluk biztos tudomásunk, de állítólag szintén Nyugaton várják a hazatérés lehetőségét: Belázy Ernő vörösmarti és Himesi Károly lapáncsai administratorok, továbbá Varga Pál kegydíjas lelkész. Keleten sínylődnek hadifogságban: Arató József, Békés Ádám, dr. Kopcsányi Miklós és Lovinusz Mihály tart. tábori lelkészek. Nincs semmi értesülésünk Albert József és Tiborcz Nándor tényleges tábori lelkészek hollétéről. Patacsi József szekszárdi gimnáziumi hittanárt a szekszárdi népbíróság felmentette az ellene emelt vádak alól, de fellebbezés folytán a Népbíróságok budapesti Fellebbviteli Tanácsa 5 évi kényszermunkára ítélte és most fogságban van. Szenvedő testvéreinket résztvevő szeretettel szívünkbe zárjuk és együttérző lélekkel imáinkba foglaljuk.

Az 1945. esztendő *az egyházmegye népességének összetételében* hozta a legnagyobb változást. A tekintélyes számban itt lakó német lakosság nagy része az utolsó évtized alatt elfeledkezve régi bölcs hagyományairól, szembe fordult a magyar nemzeti eszmével és sok esetben egyházának tanításával is. A nagynémet pogány propaganda szabadon mérgezhette a lelkeket, mert a megalkuvó magyar ható-

ságok nem vetettek gátat a lelkiismeretlen agitációnak, sőt elő is segítették. A papság kezdettől fogva a legerélyesebben szembeszállt ezzel a hazaáruló és istentelen mozgalommal. A német hívek kisebb része hallgatott is hivatott vezetőire és papjaival együtt hűségesen kitartott vallásos meggyőződése és a magyar hazához való tántoríthatatlan ragaszkodása mellett, noha ezért hosszú éveken keresztül csak szakadatlan gúnyolódást, gáncsoskodást és üldöztetést kellett elviselnie. A tiszta igazság kedvéért ezen a helyen is meg kell állapítanom: a magyar anyanyelvű lakosságnak sejtelme sem volt arról, mit kellett a magyarhű németségnek az utóbbi években elszenvednie azért, mert inkább ragaszkodott a magyarsághoz, mint a hazaáruló német eszméhez.

Most elérkezett a történelmi igazságszolgáltatás ideje. Nemzetközi megállapodások lehetővé teszik azt, hogy a német lakosságnak az a része, amely méltatlannak mutatkozott a magyar hazához, visszatelepíttessék a német birodalomba. Az elkövetett bűnökért bűnhődés jár és nem lehet célunk annak megakadályozása. Viszont az Anyszentegyház képviselőinek nemcsak joga, hanem szent kötelessége is minden arra illetékes tényezőnek a figyelmét eleve a legkomolyabban felhívni, hogy *a kitelepítendők kiválasztásánál* alapos mérlegeléssel, gondos körültekintéssel és lelkiismeretes megfontoltsággal az igazságosság szellemében járjanak el, nehogy egyetlen esetben is ártatlan embert büntessenek. Nagy tömegek életéről és jövőjéről kell dönteniök, egykor kemény számadással fognak felelni mostani eljárásukért. Ne engedjék magukat befolyásolni a bosszú és gyűlölet alantas ösztöneitől, a mások vagyona után való lihegés nemtelen szenvedélyétől. Ne engedjék magukat befolyásolni az említett aljas lelkületet sugárzó sajtóhangoktól sem. Az igazság szelleme nem tűri, hogy olyan embernek, akinek a magyar hazához való hűtlensége hitelt érdemlően nincs bebizonyítva, vagy magyar érzése miatt még szenvedett is, a legkisebb bántódása legyen. A hazához hűtlen németek büntetését a törvényes rendeletek szabályozzák, tehát semmiféle hatóságnak, vagy hatósági közegnek, még kevésbbé magánszemélynek nincs joga ezeket a szerencsétleneket a törvényes rendelkezéseken túl bántalmazni, vagy nekik bármiképen kellemetlenkedni. Tehetetlen és védtelen emberek bántalmazása bűn a természetjog ellen, bűn a nemzeti tisztesség ellen. Ilyen eljárás nem volna méltó a magyar nép gondolkozásához és a magyar nemzet nemes hagyományaihoz. Mindezt azzal a figyelmeztetéssel kívánom leszögezni, hogy *a kitelepítést csak az emberiesség kívánalmainak szigorú betartásával szabad végrehajtani.* Emberekről és nem értelmetlen állati csordákról van szó, tehát emberek módjára emberségesen kell bánni a kitelepítendőkkel. Ugyanezt minden emberi tekintet nélkül hangsúlyoztuk annak idején a zsidók deportálásával kapcsolatban, joggal hangsúlyozzuk tehát most is, amikor saját híveinkről van szó. A pásztornak szeretnie és védelmeznie kell az eltévelyedett juhokat is és ha hűtlenségük következményei alól nem is mentesítjük őket, a keresztény felebaráti szeretetet tőlük sem tagadhatjuk meg. Búcsúzó szavunk hozzájuk is az irgalmas megbocsátás és szeretet szava legyen azzal az intő figyelmeztetéssel, hogy okuljanak a multból. Lássák be, hogy mindaz, ami most velük történik, eltévelyedésüknek következménye, aminek a lelkiismeretlen uszítókon kívül ők maguk az okai. Uj hazájukban új életet kezdve legyenek mindenkor feltétlen bizalommal leghivatottabb és legtermészetesebb vezetőik, a lelkipásztorok iránt és maradjanak mind-

végig hűséges gyermekei az Anyaszentegyháznak, akkor bízvást bízhatnak abban, hogy a jó Isten kegyelmével meg fogják találni a felemelkedés útját mostani elesettségükből. *Az itt maradó magyarhű német lakosság* pedig épen olyan egyenlő jogú polgára kell, hogy legyen a demokratikus Magyarországnak, mint bármely más nemzetiség. Hiszen ők többet szenvedtek magyarságukért, mint a többiek. A lefolyt évben ellenük folytatott helyi hajszáknak és sajtóuszításoknak tehát meg kell szűnniök. A nemzet sírját ássák meg azok, akik a puszító háború után a megbékélés helyett továbbra is ellentéteket szítanak.

A kitelepítésre szánt német lakosság helyét már jórészben *magyar telepes lakosok* foglalták el s így az eddigi német községek arculata és szellemi képe is úgyszólván megváltozott és erőteljesen megindult ezeknek a községeknek elmagyarosodása. Az iskolákban mindenütt magyar nyelven folyik a tanítás és nagyon sok községben a német lakosság is azt a kérelmet terjesztette elő, hogy a templomi istentiszteletek népi nyelve is kizárólag magyar legyen. Számos protestáns német község nagyobb részben katolikus magyar telepeseket kapott s így a lelkipásztori gondok nem egy helyen olyan fiókegyházakkal bővültek, ahol eddig nem volt érdemleges pasztorációs munka. Ugyanígy növelik a lelkipásztori gondokat a volt uradalmi puszták helyén a földbirtokreform következtében létesült települések, amelyek csak a jövőben fognak rendezett falvakká kialakulni. A telepes lakosság — az alább említendő székely telepeseket kivéve — ritka helyen alkot egyívású népet, hanem legtöbbször az ország különböző részeiből és helységeiből költöztek az illető községbe. Igy a legtöbb falu eddig egységes képe szellemi, kulturális, erkölcsi és társadalmi vonatkozásban igen súlyos törést szenvedett és még hosszú időnek kell eltelnie, míg a vegyes összetételű lakosság egységesen irányítható, egységes néppé fog kovácsolódni. A közerkölcsök is sokfelé igen leromlottak. Mintha az emberek teljesen megfeledkeztek volna a magántulajdon szentségéről: lopnak, ki mit ér. A telepesek nagy része sok helyen tudni sem akar a közterhek viseléséről, különösen egyházi és kulturális vonatkozásban. Mindezek a nehézségek vallás-erkölcsi téren is igen károsan éreztetik hatásukat és a lelkipásztorok munkája elé rendkívüli akadályokat gördítenek.

Külön meg kell emlékeznem a Baranya vármegye északi és Tolna vármegye déli részén letelepedett *székely telepesekről*, akik bukovinai és kisebb részben moldvai hazájukat elhagyva sok hányattatás után itt találtak otthonra. Mint az összes magyar telpeseket, őket is szeretettel fogadjuk és hisszük, hogy a hosszas kálváriajárás és a kezdeti nehézségek leküzdése után szívesen helyezkednek bele az itt talált egyházi keretekbe és nemcsak itteni magyarságunknak válnak életerős virágzó hajtásává, hanem régi megszentelt hagyományaikhoz híven Anyaszentegyházunknak is hűséges buzgó gyermekei lesznek.

Mindezeket nem azért mondottam el, hogy a beállott változások felett siránkozzunk. A történelmi események felett nem siránkozni kell, hanem azokat tudomásul véve okulni és dolgozni a jobb jövő kialakításán. Felhívom azért az érdekelt lelkipásztorokat, hogy egyrészt mindent kövessenek el a német hívek szenvedéseinek enyhítése érdekében a fent kifejtett elvek szerint, másrészt zárják szívükbe az új magyar telepeseket mindenütt. Amikor az ártatlan, magyarhű német híveket kötelességszerűen védelmükbe veszik, amikor a gonoszság fiai által meg-

tévesztett és most bűnhődő németség megpróbáltatását a krisztusi szeretet szellemében teljes joggal enyhíteni igyekeznek, nagy szeretettel vegyék körül telepes híveiket is, bármilyen pártállásúak legyenek is. A lelkipásztorok ne politizáljanak, hanem törekedjenek az Apostol szavai szerint mindenkinek mindenévé lenni, hogy mindenki Krisztusé legyen. Lehet, hogy ez az eljárásuk egyes embereknek, vagy csoportoknak nem fog tetszeni, de az örök érvényű isteni törvények követése független az emberek tetszésétől vagy nemtetszésétől. Telepes híveimet pedig szeretettel arra kérem, hogy mindenütt legyenek teljes bizalommal lelkipásztoraik iránt és forduljanak hozzájuk bátran minden ügyükben, mert ott mindig meghallgatásra és önzetlen segítségre találnak. A magyar falu legképzettebb, leghivatottabb és legkészségesebb szellemi irányítói mindenkor a nép között élő papok és tanítók voltak és azok is maradnak. Ne hallgassanak tehát olyan egyénekre, akik éket akarnak verni a hívek és lelkipásztorok közé.

A háború szörnyű megpróbáltatásai örvendetesen megnövelték a hívek lelki igényeit. Mindenfelé intenzívebb lelki gondozás után vágyódnak. Egymásután érkeztek hozzám a buzgó hívek személyesen előadott, vagy írásos kérelmei *önálló lelkészségek* szervezésére. Ahol mód volt rá, örömmel adtam helyt a kérelemnek és egyházmegyeszerte számos új önálló lelkészség szervezési munkálatait indítottam el és a legtöbb helyre ki is küldtem egy-egy fiatal paptestvért a szervezési munkálatok elvégzésére. Ezek a következők: Almamellék: Horváth J. Gyula, Alsószentmárton: Bosnyák Mihály, Bakóca: Megyesi György, Daróczihalma: Soós B. Zoltán, Györe: Sudár Imre, Kovácshida: Angyal Dezső, Kozármisleny: Fényi Sándor, Liget: Gyalokay János, Mohácssziget: Ollop Ernő, Nagydorog: Lovas László, Nagyharsány: Németh László, Ófalu: Kaufmann Ferenc, Pécs-Megyeri kertváros: dr. Jurányi György, Pécs-Erzsébettelep: Barcza Tivadar, Sellye: Tóth József, Szedres: Marycz Elemér, Tolnanémedi: Gyenis József. Külön a székely telepesek részére szervezendő önálló lelkészségek: Izmény: Demse Péter, Kalaznó: Elekes Dénes, Kéty: Lónay Ödön, Majos: Csató Gyula, Szárász: Németh György. További kérelmek és tervek: Egyházaskozár, Harkány, Kölesd, Nagykozár, Nyomja-Szederkény és Somogy. Kihelyezett káplánállomás létesült: Dunaszekcső-szigeten, Mőcsényben és Sátorhelyen. A jó Isten bőséges kegyelme és áldása kísérje az új önálló lelkészek és segédlelkészek úttörő nehéz munkáját.

A földreform végrehajtása következtében *egyházi intézményeink* (püspökség, egyházkormányzat, papnevelőintézet, székeskáptalan, székesegyház, énekiskola, Emericanum, püspöki tanítóképző intézet stb.) elvesztették anyagi létalapjukat. Az egyházi uradalmak maradványai a jelen pillanatig még lehetővé tették ezeknek az intézményeknek a szerény keretek között való fennmaradását, de végérvényes és intézményes biztosítása az 1946. év feladata lesz. A szeminárium és az internátusok fenntartásához a növendékeknek arányos tartásdíjjal kell hozzájárulniok. Itt segítséget várunk az államtól és a jó hívektől is. A folyó iskolaévben a szemináriumi növendékek tartásdíjai olyan hiányosan folytak be, hogy az élelmiszer és tüzelőanyag hiánya miatt kénytelen voltam a növendékeket december közepétől hosszabb szabadságra küldeni. A Seminaristicum bevezetésének gondolatával is foglalkozom. Intézményeink fenntartását célozza az 1504. canonban írt *Cathedraticum* bevezetése, melyet a magyar püspöki kar 1945. évi őszi tanácskozmányán az egész ország területére köte-

lezően az Apostoli Szentszék jóváhagyásával előírt, tehát az 1946. évre már egyházmegyénkben is kötelező. Ezen a címen minden egyházközség költségvetésébe évi 100 P-t kell beállítani és ezt annak idején beszolgáltatni. Egyelőre tehát csak elvi jelentősége van. Az infláció miatt ugyancsak elvi jelentőséggel bír, hogy a székesegyházban a vasár- és ünnepnapi istentiszteletek alkalmával bevezettük a templomi perselygyüjtést. A probléma sok és ennek megfelelően sok a megoldásra váró feladat is, de bízom a mi jóságos Istenünk kegyelmi segítségében, aki eddig sem hagyott el bennünket és híveinket. Katolikus iskoláink még megvannak és szabadon működnek buzgó derék katolikus tanítóink vezetése mellett. A mindenütt megalakítandó Katolikus Szülők Szövetségével karöltve minden lehetőt el kell követnünk, hogy meg is tarthassuk, sőt tovább fejlesszük azokat. Fájdalmas tényként kell megállapítanom, hogy mindezideig még országos viszonylatban sincs megfelelő katolikus sajtónk, noha az illetékesek ez irányban minden lehetőt megtettek. Egyházmegyei viszonylatban pedig egyenesen kilátástalan a helyzet. Az Egyházat érdeklő fontos eseményekről csak elkésve és kevésbbé megbízható forrásokból értesülhetünk, a vallásszabadság lényegéhez tartozó vallásos propagandáról pedig nem is lehet szó.

A háborút követő gazdasági válság, az infláció és az adómorál lezüllése általánosan kérdésessé tette *a papság megélhetését*, valamint *az egyházközségek* kulturális és közoktatási *intézményeinek anyagi alapját*. Fokozza a nehézségeket az, hogy a földbirtokreform következtében a földbirtokhoz kötött kegyúri jogok és kötelezettségek megszűntek és nem történt intézményes gondoskodás mindenütt a kegyúri kötelezettségek megfelelő megváltásáról. Igy pl. a kegyúri fajárandóságok elmaradása igen sok lelkészt válságos helyzetbe hozott. A hívek még nincsenek tudatában annak, hogy a kegyúri terhek immár az ő vállaikra nehezednek, sőt legtöbb helyen még az eddigi egyházi terhekről (párbér, egyházközségi adók) sem akarnak tudni. Különösen érezhető ez az új telepesekkel bíró és a háborútól erősebben sujtott egyházközségekben. A kultuszkormány több jóakaratú intézkedése elismerésre méltó igyekezettel államsegélyek folyósításával törekszik segíteni a visszás helyzeten, de ez a segítség a pénz értékének állandó csökkenése és az infláció következtében legtöbbször illuzóriussá válik. Dícséretére válik egyházmegyénk papságának, hogy amint a háború veszedelmei között helyt állt és kitartott szenvedő népünk mellett, úgy most is az anyagi nehézségekkel nem törődve, hivatása magaslatán állva buzgón és töretlen lélekkel teljesíti szent kötelességeit. Bízunk benne, hogy az új esztendő folyamán ezek a nehézségek is csökkennek és fokozatosan megoldást nyernek.

Elsőnek kellett volna említenem, de hogy fontosságát még inkább kiemeljem, utoljára hagytam beszámolómban a *hitélet* ecsetelését. Az a körülmény, hogy a legnehezebb háborús megpróbáltatások közepette híveinkkel együtt maradtunk és hősi elszántsággal vártuk a legmostohább sorsot is, acélos erőt öntött a hívek lelkébe, mely képessé tette őket az elképzelhetetlen fájdalmak elviselésére is. A szenvedések tüzében Krisztus nyája soha nem tapasztalt módon eggyé forrt pásztoraival. Erről szóló jelentéseitek, Tisztelendő Testvéreim, mindmegannyi hősköltemény. A tűzben kiolvasztott színarany úgyszólván mindenütt előtűnt és megmutatkozott az imádságos élet elmélyülésében, a szentségekhez való járulásban, a tömeges szent-

mise-hallgatásban nemcsak vasár- és ünnepnapokon, hanem héköznapokon is, az egymás odaadó támogatásában, az áldozatkészség megnövekedésében, az isteni Gondviselésben való rendíthetetlen bizalomban. Nincsenek erről még pontos statisztikai adataink, talán nem is lesznek soha. Mégis szabad néhány külső megnyilvánulást felemlítenem. Ide tartozik első sorban a fentebb említett több mint húsz új önálló lelkészség szervezése, mely a hívek kívánságára történt. A háborús cselekmények folytán megrongálódott templomokat és egyházi épületeket — kivéve a szegény majsiak templomát — kimondhatatlan anyagi nehézségek ellenére mindenütt elsőnek állították helyre. Sokfelé a hívek áldozatkészségéből újonnan kifestették a templomokat 1945-ben. Akármilyen hihetetlennek látszik, 1945. decemberében igen nagy hívőseregtől körülvéve felszenteltem és átadtam magasztos rendeltetésének az újonnan épült pécsi Megyeri-kertvárosi Szent Erzsébet-templomot, mely ugyan nincs még teljesen befejezve, de használható állapotban van, ha pedig egészen elkészül, székvárosom egyik legnagyobb és legszebb temploma lesz. Hogy közben voltak szomorú jelenségek is? Ez természetes. Mindig igaz marad a régi igazság: paupertas magna meretrix, most pedig igen szegények lettünk. Ezenkívül a megpróbáltatások és súlyos csapások idején a sötétség fejedelme sem aludt. Csoda-e, ha a gyenge lelkek nagy kísértések lidércfényétől csalogatva szakadék szélére kerülnek és beleszédülnek az erkölcsi züllés mélységeibe. Nem dobunk rájuk követ, hanem részvétteljes szeretettel igyekszünk kimenteni őket.

Mindezekre pedig nem azért mutattam rá, hogy most már önelégülten pihenjünk az elért eredmények babérain, hanem azért, hogy egyrészt okuljunk és erőt merítsünk az elmult esztendő eseményeiből, másrészt tisztán álljanak előttünk jövő feladataink. Népünk hitéletét minden erőnkkel fokoznunk kell, mert „qui non proficit, deficit". Nem szabad engednünk, hogy a szép fellángolás csak a megszokott magyar szalmaláng legyen. A magyar püspöki kar mult évi őszi tanácskozmányán jóváhagyta az Actio Catholica ez évi programját. Igyekezzünk belőle megvalósítani mindenütt annyit, amennyit lehet. Különösen lelkére kötöm minden lelkipásztornak a *férfiak* behatóbb *lelkigondozását*. Nagy gondot fordítsunk vallásos és hitbuzgalmi egyesületeink felvirágoztatására, melyek Magyarországon mindenütt szabadon működhetnek. Elvünk legyen: nem új egyesületeket létesíteni, hanem a régieket megtölteni tartalommal és élettel. Minden plébánián legyen valamilyen vallásos egyesület a férfiak számára. Ahol ilyen nincs, különösen kisebb lelkiigényű tömegek mozgatására igen alkalmas a Krédó-egyesület, tehát ezt kell megszervezni. A pécsi egyetemi ifjúság részére külön lelkészt neveztem ki dr. Nagy Ferenc teológiai tanár személyében. Az egyházmegyei férfiifjúsági egyesületek központi vezetésére és irányítására Lukács István egyházmegyei h. tanfelügyelő, a leányegyesületeknek pedig Fray Julia őcsényi tanítónő személyében állítottam alkalmas vezetőt. A falusi ifjúság megszervezésére újólag is sürgetem a Kalot és Kalász egyesületek felébresztését és létesítését, ahol még nincs. De azt is tudnunk kell, hogy minden egyesület annyit ér, amennyi életet a helyi vezető visz bele. Az apostoli tűz és a lelkipásztori buzgóság majd megtalálja ennek a módját is. Vallásos népünk buzgóságának felszítására és hitéletének elmélyítésére nem utolsó helyen említendő és régi jól bevált eszköze a népmissiók tartása. Ezt nem tudom elég hangsúlyozottan ajánlani most a nagy világégés után. Ne féljünk az anyagi nehézségektől. A lélek a

fontos, nem az anyag. A missiókra vállalkozó paptestvérek igények nélkül mennek. Kezdeményezzünk az új esztendőben mindenfelé valami lendítő erejű katolikus megmozdulást, legyen az akár katolikus nap, eucharisztikus nap, gyűlés, vagy felvilágosító előadás, amelyekkel híveink vallásos elmélyülését és katolikus öntudatát fokozhatjuk. Még folytathatnám, de újévi útmutatásnak legyen elég ennyi.

Csak nagy vonásokban próbáltam vázolni az elmult esztendőben történt változásokat és ebből is láthatjuk, mennyire fordulópontot jelent ez az év egyházmegyénk történetében. A beállott változások részben kedvezőek, részben kedvezőtlenek. Az előbbieknek örvendünk, az utóbbbiak felett sajnálkozunk, de emelt fővel haladunk tovább azon az úton, amelyet kétezer évvel ezelőtt jelölt ki számunkra isteni Üdvözítőnk. Benne bízunk, amikor a ránk váró nehéz feladatok és megoldandó súlyos kérdések nagy tömegét látjuk és nem fogunk csalatkozni. Ezzel a gondolattal mondok igen hálás köszönetet mindnyájotoknak, Tisztelendő Testvéreim, akik az évforduló alkalmából akár lélekben és imádságban, akár írásban, akár élő szóval újévi jókívánataitoknak és jóleső fiúi ragaszkodástoknak kifejezést adni szívesek voltatok. Nemes érzéseiteket szívből viszonozva arra kérlek benneteket: „Ne szolgáljatok látszatra, mintha emberek tetszését keresnétek, hanem mint Krisztus szolgái, akik szívesen teljesítik az Isten akaratát." (Ef. 6, 6.) „A jót cselekedni pedig ne lankadjunk el, mert annak idején majd aratunk, ha nem lankadunk el." (Gal. 6, 9.)

Kelt Pécsett, 1946. évi január hó 6-án.

† FERENC s. k.
püspök.

A kiadásért felelős: Dr. vitéz Erdélyi Gyula szentszéki jegyző, Pécs.

Taizs József Könyvnyomda, Pécs Mária-utca 1. sz. 1946. Felelős nyomdatulajdonos: Wittelsbach Károly

1946.

II.

145
1946

Vigore facultatis a S. Sede Apostolica die 18 Februarii a. 1943. sub nro 716/1943. ad quinquennium obtentae tempus praecepti paschalis a Dominica I. Quadragesimae usque ad Festum Ss. Trinitatis inclusive extendimus. In iis autem paroeciis, ubi sacrae missiones, exercitia spiritualia, institutiones catecheticae publicae, aliaeque huiusmodi piae conciones pro populo fideli habeantur, adimplementum praecepti paschalis quocumque anni tempore permittimus.

Tempus communionis paschalis prolongatur.

146
1946

Az egyházközségek képviselőtestületeinek megbizatását 1271/1944. számú körlevéli rendelkezésemmel 1947. évi május hó végéig meghosszabbítottam. Jelen soraimmal úgy rendelkezem, hogy az itt jelzett időpontban minden (később választott és ezután választandó képviselőtestület) megbizatása lejár, tehát 1947. május havában az egyházmegye minden egyházközségében új egyházközségi képviselőtestületet kell választani.

Egyházközségek képviselőtestületeinek kiegészítése.

Minthogy a háború alatt és után számos egyházközségben a képviselőtestületnek rendes és póttagjai közül sokan eltávoztak a községből és már nem is fognak visszatérni (meghalt katonák, deportáltak, kitelepítettek, elmenekültek stb.), a képviselőtestületek nem egy helyen határozatképtelenekké váltak. A mai meg nem állapodott viszonyok között ezekre a helyekre sem rendelem el az új választást, hanem felhívom a Tiszt. Plébániavezetőket, hogy ilyen esetekben tegyenek előterjesztést egyházközségi gondnokság kinevezésére, amely a jövő évi választásokig intézze az ügyeket. Ahol pedig az igazgatási szabályzat szerint mód van rá, az egyházmegyei hatósággal neveztessenek ki új tagokat és ily módon egészítsék ki a hiányos képviselőtestületet. Magyar telepesekkel bíró községekben már a folyó évben be kell vonni őket is az egyházközség ügyeinek intézésébe, tehát a kinevezendő új tagokat akár a képviselőtestületbe, akár a gondnokságba közülök kell kijelölni. Természetesen közülök is csak olyan személyek jelölhetők, akiknek a szabályzat 7. és 8. §-a értelmében választójoga van.

147
1946

Az elmult évben közbiztonsági okokból és a közlekedési nehézségekre való tekintettel nem kívántam meg a 131. kánonban és a Statuta Syn. 24. §-ában előírt kerületi koronák megtartását. Minthogy igen fontosnak tartom, hogy a papság a mai sorsdöntő időkben évente legalább kétszer minden kerületben összejöjjön és az Egyházat érintő nagy kérdéseket közösen megbeszélje, másrészt gyakorlati önképzését művelje, a folyó évben már nem tekintek el a koronai gyűlések megtartásától és mindenki számára kötelezővé teszem az azokon való részvételt, ha-

Koronai gyűlések megtartása.

csak súlyos ok nem vet akadályt. Ez utóbbit azonban igazolni kell. A még mindig fennálló közlekedési nehézségeket nem fogadhatom el kimentési oknak. Ahhoz már most hozzájárulok, hogy a koronai gyűlések egyelőre a kerületnek valamelyik központi fekvésű községében legyenek, amely mindenünnen legkönnyebben megközelíthető.

148
1946

Theses pro coronis.

Canoni 131. Codicis I. C. necnon Statutis synodi dioecesanae conformiter pro anno currenti sequentes theses a ven. clero dioecesano elaborandas, idest in coronis discutiendas proponimus:

pro corona vernali e theologia pastorali:
„Világi apostolok képzése és munkába állítása."

pro corona autumnali e iure canonico:
„Az egyházi könyvtilalom jogállása és lelkipásztori jelentősége."

149
1946

Adópengő az egyházi adózásnál.

A Magyar Közlöny folyó évi január 5-én megjelent 4. számában hozza a pénzügyminiszter úr 3600/1945. VII. P. M. számú rendeletét, mely a közadóknak adópengőben való meghatározásával kapcsolatban a fizetési módozatok intézkedéseit tartalmazza. Ez a rendelet tulajdonképen a 11.600/1945. M. E. számú rendeletnek a végrehajtási utasítása. Az utasítás 2. §-ában a 10. pont alatt kimondja azt, hogy az együttes kezelésbe bevont, valamint külön kezelt helyhatósági (vármegyei, községi és városi) adókat és egyéb helyhatósági szolgáltatásokat, a 13. pont szerint pedig az együttes kezelésbe bevont egyházi (hitközségi) adót és párbérváltságot is adópengőben kell fizetni. Ezek szerint tehát felhívom az egyházközségek vezetőségeit, hogy az egyházközségi költségvetéseket már a folyó évre a fenti rendelkezések figyelembevételével készítsék el, hogy az egyházi adók kivetése is azoknak megfelelően történjék.

A fent idézett pontokban az együttes kezelésbe bevont egyházi adókról és párbérváltságról van szó, de nincs intézkedés arra nézve, mi történjék az együttes kezelésbe be nem vont egyházközségi adókkal. Erre nézve alkalmazhatónak vélem a hivatkozott rendelet 2. §-ának 19. pontját, mely szerint adópengőben kell kivetni, illetőleg előírni általában a közadók módjára behajtandó pengőben kivetendő különböző közszolgáltatásokat, amennyiben azoknak adópengőben való kivetését az arra jogosult közület kívánságára a pénzügyminiszter engedélyezi. Az egyházközség a közület jogi fogalma alá esik, tehát a pénzügyminiszter úrtól lehet kérni azt, hogy az együttes kezelésbe be nem vont egyházközségi és iskolaadóknak adópengőben való fizetését engedélyezze. Ilyen értelemben megkeresést is intéztem a pénzügyminiszter úrhoz általános érvényű rendelkezés kiadása iránt s amint erre választ kapok, közölni fogom.

150
1946

Okirati illetékek új szabályozása.

A Magyar Közlöny 1945. évi december 29-én megjelent 211. számában közli a 12.250/1945. M. E. számú kormányrendeletet, mely 1946. évi január hó 1. napjától kezdődően új illetékszabályokat léptetett életbe. Ezentúl tehát minden hivatalos vagy magánokirat kiadásánál, készítésénél az ott előírt illetékeket kell leróni. Hogy az illetékekkel kapcsolatban minden nagyobb anyagi kellemetlenségnek elejét vegyük, ajánlatos minden alkalommal a Magyar Közlöny fent jelzett számát a községházán előzőleg betekinteni. A rendelet alapján tájékoztatásul közlöm, hogy folyó évi január 1-től a nem kizárólag belső egyházi használatra szánt anyakönyvi kivonat 1000 adópengő illeték alá esik. Ha egy kivonat az anyakönyvbe be-

jegyzett keresztelési, esketési, vagy halálozási esetek közül egynél több esetet tanusít (családi értesítő), az illetéket annyiszor kell leróni, ahány ilyen esetet a kivonat tanusít. Hivatalos iratról, könyvből, feljegyzésből, vagy hivatalosan őrzött magánokiratról készült akár teljes, akár kivonat-másolat, ha azt egyházi hatóság vagy hivatal készítette el, akár hitelesítette azt, akár nem, 2.000 adópengő állandó illeték alá esik.

151
1946

A Kalot betiltásának hatálytalanitása.

Dél-Pest vármegye főkapitánya a Kalot működését mult év július havában betiltotta az alája tartozó területen. Ezt a jogtalan határozatot a kalocsai érsek úr fellebbezésére a magyar belügyminiszter december 20-án kelt 250.101/1945. IV/14. B. M. számú rendeletével hatálytalanította. A miniszteri rendelkezést közérdekű voltánál fogva egész terjedelmében közlöm.

„1013/16/4/1945. V. M. pol. számú jelentésére Grősz József kalocsai érsek fenti panasza alapján megállapítom, hogy Cím utasítást nem kapott a Kalot mozgalomnak Dél-Pest vármegye területén történő betiltására. Ennélfogva a mozgalom letiltása tárgyában hozott határozatot megsemmisítem. Felhívom, hogy ezt a rendeletemet t. Cím alá rendelt rendőrhatóságokkal közölje. Budapest, 1945. dec. 20. A miniszter rendeletéből: dr. Simon s. k. miniszteri tanácsos."

152
1946

A plébániák történetének vezetése.

A Statuta Syn. 357. §-a részletes utasítást tartalmaz az egyes plébániák és lelkészségek történetének megírására és gondos vezetésére nézve. A mai történelmi időkben hangsúlyozottan felhívom a plébániavezetők figyelmét erre a rendelkezésre. A most lefolyt háború és az azt követő események történetét minden plébánián mielőbb lelkiismeretes pontossággal le kell rögzíteni. Terjedjen ki a feljegyzés a szorosan vett hitéleti adatokon kívül a plébánia népmozgalmi viszonyaira és a háborús károkra is. A kerületi esperesek pedig látogatásaik alkalmával ellenőrizzék ezen rendelkezés végrehajtását.

153
1946

Budapest lakóinak megsegítése.

A budapesti Szent Erzsébet Karitász Központ „*Csak egy csomagot a pesti éhezőknek*" jelszóval külön segítő akciót indított a válságos helyzetben lévő budapesti lakosság megsegítésére. Kérése az, hogy a vidéki plébániák lelkipásztorai szíveskedjenek a szószékről kihirdetni és napirenden tartani a budapesti kat. nyomorgók megsegítésének súlyos kérdését. Kérjék meg a jó híveket, küldjenek tehetségük szerint adományt a budapesti Karitásznak (zsiradék, liszt, tarhonya, tésztaféle, szalonna, olcsó száraz sütemény, keksz, hús, tojás, lekvár, vaj, hüvelyesek stb., továbbá kötésre alkalmas fonál, ruha stb.). Tíz kg-os csomagot elvisz a posta is. Ha többször nem, legalább egyszer, s ha semmi más nem akadna, legalább egy kenyeret küldjön az egyházközség népe.

Minden adományt a *Karitász Központ Budapest, IV. Veres Pálné-u. 9. I. em. 2.* címre küldjünk. A Karitász Központ eljár a közélelmezési minisztériumban oly irányban, hogy esetleg külön jelzésű címkével legyenek továbbíthatók a csomagok, mely címkék egyben külön figyelmet is biztosítanak a szeretetcsomagok részére a szállításnál. Ilyen címkét a csomagot küldeni akarók kérjenek a Karitász Központtól.

154
1946

Az egyházmegyei muzeum fejlesztése.

Jóleső örömmel közlöm, hogy a Dóm-Múzeum név alatt ismert egyházmegyei múzeum, mely ideiglenesen a Papi Otthon egyik helyiségében van elhelyezve, a háborús események következtében aránylag csekély kárt szenvedett,

de az elmult év folyamán érthető okokból nem volt tovább fejleszthető. Néhány évvel ezelőtt a múzeum gondozását külön bizottságra ruháztam, amely most ügybuzgó odaadással igyekszik a hiányokat pótolni s a további fejlődést biztosítani.

Az intézmény kulturális jelentőségére való tekintettel jelen soraimmal elrendelem, hogy 1. minden pap mindennemű irodalmi termékének egy példányát kötelező példány címén küldje be a Múzeumnak; 2. az elhunyt egyházmegyei papok hagyatékában talált irodalmi értékű, de nyomtatásban még meg nem jelent kéziratait, amennyiben az örökösök jogát nem sérti, a végrendeleti végrehajtó juttassa el a Múzeumhoz; 3. megengedem, hogy a plébániai könyvtárakban elfekvő és 1800. év előtt megjelent olyan könyveket, melyeket egyházmegyei papok írtak, további megőrzés végett a plébániavezetők beküldhessék a Múzeumba; 4. Brüsztle József Recensio-jának folytatása céljából a plébániavezetők, az egyházmegyei intézmények és intézetek vezetői alkalomadtán küldjék be a Múzeumnak elődeik személyi adatait 1874-től kezdődően. A Recensio I. kötete ugyanis 1874-ben jelent meg, tehát az azóta működő papok adataira volna szükség.

155
1946

Mult évi nyomdaköltségek és az új Directorium ára.

A mult évi nyomdaköltségekre minden pap 6.000 P-t tartozik befizetni, a folyó évi Directorium ára pedig példányonként 10.000 P. Hogy a pénzküldéssel járó postaköltségeket megtakarítsuk, a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatal a jelzett összegeket az egyes plébániák állami illetményeiből már most levonásba hozza és a plébániavezetők a területükre küldött Directoriumok árát és a nyomdaköltségeket is szedjék be az illető segédlelkészektől, hitoktatóktól, hittanároktól és templompénztárakból. A nyugdíjasok tartozásai nyugdíjukból kerülnek levonásba. Az itt fel nem sorolt egyházmegyei papok pedig külön-külön sürgősen küldjék be a fent jelzett összegeket a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatalhoz.

156
1946

Egyházi nyomtatványok beszerzése.

A Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda Rt. a változott viszonyok között bekövetkezett anyagi nehézségek miatt kénytelen volt üzemét ideiglenesen bérbeadni a „Barátság" Könyvkiadó stb. Szövetkezetnek. A bérleti szerződés értelmében haszonbérlő vállalta mindazon egyházi nyomtatványok előállítását és árusítását is, amelyek eddig a Dunántúl nyomdában voltak kaphatók, tehát a kérdéses nyomtatványokat ugyanott (Pécs, Perczel u. 2.) ezután is be lehet szerezni.

Kelt Pécsett, 1946. évi január hó 20-án.

† FERENC s. k.
püspök.

A kiadásért felelős: Dr. vitéz Erdélyi Gyula szentszéki jegyző, Pécs.

Taizs József Könyvnyomda, Pécs Mária-utca 1. sz. 1946. Felelős nyomdatulajdonos: Wittelsbach Károly

1946.

III.

457
1946

Quanta cura ac vigilantia Catholica Ecclesia ritus et caeremonias in sacrosancto Missae sacrificio ac Sacramentorum administratione apostolicis traditionibus sanctorumque Patrum decretis constituta, observare studuerit, compertum est e constanti sollicitudine qua liturgicos libros ediderit, et ubique fideliter servandos constituerit. Ipsa insuper sacra Tridentina Synodus (Sess. VII. cap. XIII) de his ritibus decrevit in haec verba: „Si quis dixerit receptos et approbatos Ecclesiae Catholicae ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit." Haec autem minime efficiunt quominus, ubicumque gravis ratio suadeat, ritus aut caeremoniae a competenti auctoritate mutari possint, ne fideles a sacramentorum susceptione alienentur. Quum vero plures Sacrorum Antistites, sacerdotes et missionales notum fecerint quandoque in administratione Baptismi tam parvulorum quam adultorum contagionis adesse periculum aures naresque baptisandorum saliva oris sui tangendo, Sacra Rituum Congregatio, de mandato Sanctissimi Domini Nostri Pii Papae XII. rubricam Ritualis Romani Tit. II. cap. II. n. 13 ita reformandam decrevit: „Postea sacerdos pollice accipit de saliva oris sui (quod omittitur quotiescumque rationabilis adest causa munditiei tuendae aut periculum morbi contrahendi vel propagandi) et tangit aures et nares infantis . . ." et in futuris eiusdem Ritualis Romani editionibus inserendam mandavit. Quibuscumque contrariis non obstantibus.

Decretum de usu salivae in administratione baptismi.

Die 14. Januarii 1944. C. Card. Salotti Ep. Praen. Praefectus. A. Carinci, secretarius.

458
1946

Ssmus D. Pius divina Providentia Pp. XII. in Audientia infrascripto Cardinali Paenitentiario Maiori die 17 Julii 1943 concessa, benigne elargiri dignatus est ut christifideles omnes qui invocationem „Domine, salva nos, perimus" (Math. VIII. 25), quavis lingua reddita (v. g. „Signore, salvaci, ci perdiamo", „Seigneur, sauvez nous, nous périssons", „Lord, save us: we perish", „Rette uns o Herr, wir gehen zugrunde") pia mente recitaverint, infra relatas Indulgentias consequi valeant:

Indulgentiae conceduntur piam invocationem „Ments meg Uram minket, elveszünk" recitantibus.

I. Partialem, quingentorum dierum, saltem corde contrito lucrandam: II. Plenariam, suetis conditionibus acquirendam, si quotidie per integrum mensem invocatio pie repetita fuerit.

Praesenti in perpetuum valituro absque ulla Apostolicarum Litterarum in forma brevi expeditione et contrariis quibuslibet non obstatibus.

Datum Romae, ex Aedibus Sacrae Paenitentiariae die 18 Augusti 1943.

N. Card. Canali, Paenitentiarius Maior. S. Luzio, Regens.

459

1946

Responsa ad proposita dubia.

Emi Patres Pontificiae Commissionis ad Codicis canones authentice interpretandos, propositis in plenario coetu quae sequuntur dubiis responderi mandarunt ut infra ad singula:

I. De denuntiatione nullitatis matrimonii.

D. An coniuges inhabiles ad accusandum matrimonium qui, iuxta canonem 1971 § 2 et interpretationem diei 17 Februarii 1930, ius exercere velint denuntiandi nullitatem matrimonii, teneantur adire Ordinarium vel promotorem iustitiae tribunalis competentis ad videndum de causa nullitatis sui matrimonii ad normam canonis 1946, an possint etiam adire alium Ordinarium vel alium promotorem iustitiae.

R. Affirmative ad primam, negative ad secundam.

II. De Declaratione nullitatis matrimonii.

D. I. Utrum casus excepti canonis 1990 sint taxative, an demonstrative enuntiati.

II. Utrum processus, de quo in canone 1990, sit ordinis iudicialis, an administrativi.

III. An nomine Ordinarii, de quo in canone 1990, veniat Vicarius generalis, saltem de speciali mandato Episcopi.

IV. Utrum sub verbis: iudex secundae instantiae, de quibus in canonibus 1991 et 1992, veniat tantum Episcopus, an etiam Officialis.

R. Ad I. et II. Affirmative ad primam partem, negative ad secundam.

Ad III. Negative.

Ad IV. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

Datum Romae, e Civitate Vaticana, die 6 mensis Decembris a. 1943. M. Card. Massimi, Praeses. I. Bruno, Secretarius.

460

1946

Responsa ad alia dubia proposita.

Emi Patres Pontificiae Commissionis ad Codicis canones authentice interpretandos, propositis in plenario coetu quae sequuntur dubiis, respondendum mandarunt ut infra ad singula:

I. De provisione paroeciarum.

D. An sub verbis: peculiaria locorum ac personarum adiuncta, de quibus in canone 458. veniant quoque necessitates oeconomicae dioecesis.

R. Negative.

II. De forma celebrationis matrimonii D. Utrum grave incommodum, de quo in canone 1098. sit tantum illud quod immineat parocho vel Ordinario vel sacerdoti delegato qui matrimonio assistant, an etiam illud quod immineat utrique vel alterutri matrimonium contrahenti.

R. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

III. De iure accusandi matrimonium.

D. An coniugi, inhabili ad accusandum matrimonium ad normam canonis 1971. § 1. n. 1. competat ius appellandi vel recurrendi adversus sententiam in favorem matrimonii latam.

R. Negative, salvis extraiudicialibus recursibus.

Datum Romae, e Civitate Vaticana, die 3 mensis Maii anno 1945. Card. M. Massimi, Praeses, I. Bruno, Secretarius.

461
1946

Mutatio finium dioecesis.

Filialis ecclesia *Hobol* erga preces Ordinariorum competentium auctoritate S. Sedis Apostolicae a dioecesi Wesprimiensi disiuncta dioecesi Nostrae utut filialis paroeciae Szigetvár ingremiata est.

462
1946

Personalia.

Casimirus Loschert v-a-diaconus districtus Siklósensis erga preces proprias a munere inspectoris scholarum eiusdem districtus relevatus est, quod munus *Josepho Franz* parocho Németmárokensi commisimus. *Antonius Gáll* nominatus est curatus Egyházaskozárensis. *Stephanus Lócsi* cooperator Sásdensis missus est capellanus expositus ad Hidas.

Cooperatores translati sunt: *Emericus Csányi* e Magyarkeszi ad Mecsekszabolcs, *Andreas Dévényi* e Fadd ad Magyarkeszi, *Josephus Kovács* e Kurd ad Fadd, *Petrus Krug* e Németmárok ad Kurd, *Josephus Káptalan* e Mecsekszabolcs ad Sásd.

463
1946

Bőjti fegyelem az 1946. évben.

Mivel Magyarországgal a békekötés még nem történt meg, másrészt pedig az élelmezési nehézségek hazánkban ma nagyobbak, mint bármikor, félreértések elkerülése végett közlöm, hogy a ieiunium és abstinentia alól a 3105/1942. körl. szám alatt adott általános felmentés egyházmegyénkben a folyó évben is érvényben van. Tehát hamvazószerdán és nagypénteken kötelező a ieiunium cum abstinentia, más napokon azonban sem a bőjt, sem a hústól való megtartóztatás nem jelent bűn terhe alatt való kötelezettséget. Igyekezzünk azonban a szokásos bőjti napokat *önként* megtartani, vagy más önmegtagadások és jócselekedetek gyakorlásával engesztelést nyujtani az Isten igazságosságának az őszinte bűnbánat szellemében.

Jelen rendelkezésem a szószékről közlendő a hívekkel is.

464
1946

Nagybőjti triduumok.

Az Actio Catholica országos hitbuzgalmi szakosztályának javaslatára elrendelem, hogy a nagybőjt folyamán minden egyes plébánia területén triduumokat tartsanak a hívek különböző csoportjai részére. Amennyiben a helyi lehetőségek megengedik, március 14—17-én az asszonyok, március 21—24-én a leányifjúság, március 28—31-én a férfiifjúság és április 4—7-én a férfiak részére legyen triduum. Ha a jelzett időpont bármi okból nem lenne alkalmas, más napokra is helyezhető. Kisebb plébániákon a leányifjúság és az asszonyok triduuma, valamint a férfiifjúság és a férfiak triduuma együtt rendezhető meg, de ez esetben is mind-

két csoport egy-egy külön oktatást kapjon az állapotbeli kötelességekről. A triduumoknál fontos idegen szónok és gyóntató kérdését az esperesi kerületek maguk között oldják meg, mert központilag kiküldött szónokokra nem lehet számítani. A triduumok anyagát az országos hitbuzgalmi szakosztály minden plébánia részére idejében megküldi. A mozgalmat a rádió és a sajtó révén is igyekeznek népszerűsíteni.

Ennek a mozgalomnak az érdekében, de általános katolikus érdekből is elrendelem, hogy minden templomban mielőbb tegyük közzé a következő hírt: ezután minden vasárnap délelőtt kilenc órától fél tízig lesz a katolikus szentbeszéd közvetítése a studióból.

Ahol újévi körlevelem szerint még nem alakították meg a férfiegyesületet — legyen az Krédó, vagy Jézus Szíve Szövetség — ott erre a célra is használják ki a most elrendelt nagybőjti triduumot.

465
1946

Jézus Szíve Szövetség ajánlása.

A férfiak vallásos megszervezésére igen alkalmas a Jézus Szíve Szövetség férfi csoportja, röviden Férfi-Szövetség. Melegen ajánlom azokon a plébániákon, ahol az egyházközségnek még nincs megfelelően szervezett férficsoportja. Kánonjogi bekebelezésért, ismertető röpiratokért forduljunk a Jézus Szíve Szövetség egyházmegyei igazgatójához, a pécsi Pius-Kollégium rektorához. A nagybőjti triduummal kapcsolatban történő szervezéshez esetleg szónokot is tud küldeni, ha az érdekelt lelkipásztorok idejében fordulnak hozzá.

466
1946

Lakásadóról szóló tudnivalók.

A 12.410/1946. M. E. számú rendelet szabályozza a lakásadót, amely érinti az egyházi épületeket és lelkészi lakásokat is. Ezen rendeletnek végrehajtása tárgyában kiadott 81.500/1946. VII. P. M. számú rendelet azon intézkedéseit, melyek a papságot is közelebbről érdeklik, az alábbiakban közlöm.

„8. §. Mentes a lakásadó alól a törvényesen bevett, vagy elismert vallásfelekezeteknek a nyilvános istentiszteletre szánt épületei, illetőleg épületeiknek kizárólag és állandóan e célra szolgáló részei (templomok, imaházak), továbbá a vallásos ájtatoskodás céljaira szolgáló, de a templomok és imaházak fogalma alá nem tartozó kápolnák és egyéb hasonló épületek használata (bérlete) és végül az országban letelepülési engedélyt nyert szerzetesrendek mind férfi, mind női kolostorainak az a része, amely kizárólag a rend tagjainak használatára szolgál.

9. §. Mentesek a lakásadó alól az egyházi (vallásfelekezeti) hatóságoknak kizárólag hivatalos célra használt helyiségei. Hivatalos célra szolgáló helyiségeknek kell tekinteni az irodahelyiségeket, üléstermeket, könyvtárakat stb. az ezekkel összefüggő mellékhelyiségeket. Az egyházi hatóság helyiségei alatt nemcsak a lelkészi teendők ellátására szolgáló lelkészi hivatali helyiségeket kell érteni, hanem azokat is, amelyek az egyházkormányzat ügyeivel foglalkozó egyházi, vagy világi hatóságok hivatali helyiségeinek céljára szolgálnak.

Nem illeti meg adómentesség a lelkészek és más egyházi személyek természetbeni (szolgálati) lakásául szolgáló helyiségek használatát (bérletét)."

32. §. 7. bekezdése: „Nősülési, vagy férjhezmenési tilalom alatt álló egyházi személyek használatában (bérletében) levő lakásban az ilyen személyek által lakott 1 szobával kapcsolatban a pótlék felszámítását mellőzni kell". (Ugyanis a rendelet szerint minden szobára két személyt kell számítani. Ha a szobában nem két személy lakik, a hiányzó személy után 20% adópótlékot kell fizetni).

33. § 4. pontja: „Az egyházak lelkészei a rendes lakásszükségletet meghaladó 1—1 lakószoba után pótlékmentességben részesülnek." Ezt a szobát ugyanis a hivatásával együtt járó cselekmények, tényked̈ések, irodalmi tevékenység végzésére használhatja, vagyis erre a szobára lakásigényén felül pótlékmentesen tarthat igényt.

467
1946

A lelkészi illetmények ügye.

A vallás- és közoktatásügyi minisztérium folyó évi január 18-án kelt 14.024/1946. I. ü. o. számú átiratában arról értesített, hogy a 210/1946. M. E. számú rendelet alapján úgy a lelkészeknek, mint a segédlelkészeknek 1945. évi december és 1946. évi január hóra havi 120.000 pengő élelmezési váltságot, továbbá ezen összegek után decemberre 50%-os karácsonyi és januárra ugyancsak 50%-os beszerzési segélyt utalt ki. Igy tehát ezen a címen minden lelkésznek és segédlelkésznek összesen 360.000 P jár, amely összegeket a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatal már ki is osztott, illetve szét is küldötte.

A miniszteri rendelkezés értelmében a segédlelkészeknek járó élelmezési váltság a káplántartó plébánosokat illeti meg, az ezek után járó karácsonyi és beszerzési segélyeket azonban maguknak a segédlelkészeknek kellett kifizetni. Ebből a rendelkezésből folyólag megszűnt az a korábbi intézkedés, mely szerint a káplani kongrua fele a káplántartó plébánost illeti meg. Tehát 1945. évi december hónaptól kezdve a káplánoknak teljes kongruát kell kiutalni, nemkülönben a karácsonyi és beszerzési segélyeket, továbbá az élelmezési váltság utáni karácsonyi és beszerzési segélyeket, míg a káplánoknak járó élelmezési váltságot közvetlenül a plébánosoknak kell kifizetni. Minthogy azonban a káplánokat megillető fele kongruát úgy december, mint január hónapokban a plébánosok kapták kézhez, a most kiutalt élelmezési váltságból ezeket az összegeket le kellett vonni és a káplánoknak kifizetni. Tehát mindent összegezve, a plébánost a saját 360.000 pengős élelmiszerváltságán felül káplánonkint megillette 165.000 P, míg a káplánoknak decemberi és januári kongrua-különbözet, továbbá élelmezési váltság utáni karácsonyi és beszerzési segély fejében összesen 195.000 P-t kellett kifizetni. Az Alapítványi Hivatal a kiutalásokat így is eszközölte.

Az élelmezési váltság kiutalásával megoldást nyer a káplánok ellátási kérdése is. Ezért jelen soraimmal is szigorúan elrendelem, hogy minden plébános köteles káplánjainak teljes ellátást (étkezés, lakás, fűtés, világítás, mosás, takarítás stb.) adni és ebben a tekintetben sem városban, sem falun, semmiféle nehézséget vagy kifogást nem vagyok hajlandó elfogadni, vagy bármiféle kivételt tenni. Ez a rendelkezés természetesen nem vonatkozik az állandó jelleggel kihelyezett segédlelkészekre.

468
1946

Nyomdaköltségek beküldése.

Mivel a papírárak és a nyomdaköltségek állandóan emelkednek és ma már olyan méretűek, hogy azokat a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatal hosszabb időre előlegezni nem tudja, azért úgy intézkedtem, hogy a körlevelek kinyomatásának és esetleges egyéb nyomtatványoknak költségeit minden nyomdaszámla kifizetése után a legközelebbi állami illetményből arányosan levonásba kell hozni mindazoknál, akik ilyen illetményt élveznek, a többi egyházmegyei papok pedig esetenkint külön értesítést kapnak a befizetendő összegekről, melyeket tartoznak sürgősen beküldeni az Alapítványi Hivatalnak.

469
1946

Stóladíjak újabb megállapítása.

Minthogy a stóladíjak és hivatali taxák megállapításánál azoknak a közalkalmazotti illetményemelkedéssel való összekapcsolása zűrzavart okozott, idevonatkozó 2153/1945. körl. számú rendelkezésemet jelen soraimmal hatályon kívül helyezem és akként intézkedem, hogy a Statuta Syn. stóladíjtáblázatának díjait, valamint a püspöki irodai taxákat mostantól kezdve a mindenkori *könyvkereskedői szorzószámmal* sokszorozva kell szedni, illetve beküldeni. Ez a szorzószám jelenleg 30.000. A szorzószám változását a napilapokból és a könyvkereskedésekben lehet megtudni.

Nem emelek kifogást az ellen sem, hogy a hívek — amennyiben önként akarják — megfelelő értékű terményben rójják le a stóladíjakat, de erre nem kényszeríthetők.

Ez a rendelkezés nem érinti azt a régi elvet, hogy az igazoltan szegény hívektől sem stóladíjat, sem taxát követelni nem szabad. Az ilyen díjak beszedésénél általában is mindenkor tegyük gondos mérlegelés tárgyává a hívek anyagi helyzetét.

Kelt Pécsett, 1946. évi február hó 23-án.

† FERENC s. k.
püspök.

A kiadásért felelős: Dr. vitéz Erdélyi Gyula szentszéki jegyző, Pécs.

Taizs József Könyvnyomda, Pécs Mária-utca 1. sz. 1946. Felelős nyomdatulajdonos: Wittelsbach Károly

1946.

IV.

525
1946

Krisztus Szent Vérével megváltott Tisztelendő Testvéreim és Kedves Híveim!

Mint valamikor szent Pál és a többi szent írók levélben keresték fel híveiket, Bőjti szózat.
én is levélben kereslek fel benneteket és jelen soraim kapcsán köszöntlek édes mindnyájatokat: Krisztus békéje legyen veletek és velem!

Bizonyára valamennyien érezzük, hogy a borzalmas háborús vihar, mely fölöttünk tombolt, elült ugyan, de felkorbácsolt idegzetünk még tovább nyugtalankodik és sajognak még a rajtunk esett sebek. Bánatunkban és szomorúságunkban még nem jutottunk el szenvedéseink végére, még nem ütött számunkra a béke, nyugalom és megszentelt öröm órája. A megpróbáltatások keresztje, mely alatt valamennyien roskadozunk, a kereszthordozó Krisztus társaivá avatott bennünket, azzal a különbséggel, hogy Krisztus mások, a világ, az emberiség bűneiért vette magára a megváltás eszközét, a keresztet, mi pedig a saját és a közösség bűneiért bűnhődünk. *„Mi dicsőség az, ha vétkezvén arculütéseket szenvedtek? De, ha jót cselekedvén, békével tűrtök, ez kedves Isten előtt, mert erre vagytok hivatva, minthogy Krisztus is szenvedett érettünk, példát hagyván nektek, hogy az Ő nyomdokait kövessétek.“* (1. Pét. 2, 20—21.)

Járjuk a Kálváriát; kövessük nyomdokait; és ha őszinte bűnbánattal és megadással kísérjük Krisztus Urunkat és nemcsak a magunk bűneiért, hanem a közösségért, a nemzetért is penitenciázunk, mint a mi kedves magyar szentünk, Árpádházi szent Margit penitenciázott a tatárjárás után, legyünk meggyőződve, hogy vezeklésünk kedves lesz Isten színe előtt és megvigasztalódunk keserűségeinkben; nemcsak, hanem meg is erősödünk és az Isten áldása is lesz rajtunk és hazánkon.

I.

Általánosan elismert valóság az, hogy a háború következtében a közerkölcsiség országszerte megromlott. Így egyházmegyénkben is. Ha helyre akarjuk állítani Isten országát, a keresztény családok hitéletét kell felélesztenünk. A családtagok hívő lelkéből kisugárzó világosság és melegség az, ami benépesíti vasár- és ünnepnaponkint templomainkat. Ez a bensőséges keresztény élet teszi alkalmassá a lelkeket Krisztus evangéliumának befogadására, ez vezeti majd a csüggedt és gyenge bűnbánó szíveket az irgalom és kiengesztelődés zsámolyához, s mint a kafarnaumi századost, Krisztus lábaihoz. Az ilyen lelkekben meggyökeresedik az Úr félelme; az Úr félelme, mely olyan sok ember lelkéből mintha kihalt volna. Pedig „az Úr félelme minden bölcseségnek kezdete!"

Eszetekbe juttatom itt, Kedves Híveim, azt a csodás felbuzdulást, mellyel egyházmegyeszerte készültünk annak idejében az 1938-i eucharisztikus világkongresszusra. Nem győzték előttem eléggé lelkesülten leírni azt a soha nem látott vallásos bensőséget, ahogyan komoly férfiak, jámbor asszonyok és lelkes fiatalság sietett résztvenni az ünnepségeken Pécs városában és egyházmegyénk falvaiban egyaránt. Ez csak úgy volt lehetséges, hogy eleven hitélet lüktetett a keresztény családok szentélyében. Érzem, nehéz ma ilyen lelki dolgokról szólni, mikor a földi dolgok, gondok, aggodalmak, nélkülözések és szenvedések sűrűjében sokszor tanácstalanul állunk, de épen ez ösztönöz arra, hogy ebben a gondterhes időben a keresthordozó Krisztusra irányítsam tekinteteteket. Mindnyájan, városiak és falusiak egyformán szenvedünk, kevés ember van köztünk, kinek homlokáról a ragyogó verőfény képes volna eloszlatni a gondok felhőit. Itt van most helyén Krisztus Urunk figyelmeztetése: *„Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét mindennap és kövessen engem."* (Luk. 9, 23.)

A kereszt, melyről itt Krisztus Urunk beszél, annyiféle, ahány élethivatás van. Más a családapa keresztje és más az édesanyáé. Más a munkaadó és más a munkás keresztje. Más a tanító keresztje és más a növendéké. Szóval mindenkinek más és más a keresztje. Egy van, amely közös mindnyájunk számára: a legyőzöttek keresztje.

Harangszóra ébredünk és az esti harangszó vet véget napi munkánknak, de közben, ó Istenem, mennyi mindenféle zsufolódik össze! Ma igazi kálváriajárás a napi életünk. Akkor is, ha minden annak rendje-módja szerint történik! Csakhogy hányszor botlik a gyalogjáró ember, ha nem is vetnek neki gáncsot! Hányszor jönnek a hírmondók váratlanul, mint a jámbor Jóbhoz! Csak győzze az ember az így kínálkozó kereszteket felvenni vállaira. Csak az esti lelki számvetésnél tűnik ki, mily nehéz reggeltől estig a keresthordozó Krisztust követni, rossz emberek kezeire jutni, áruló Judások csókját fogadni, hamis tanuk vallomása alapján elítéltetni, mások részéről minket ért csúfságokat és rágalmazásokat eltűrni, kegyelemkenyéren élni, nélkülözni és éhezni, a hozzánk tartozók siránkozását látni, máról holnapra koldúsbotra, árvaságra jutni, nyomorulttá lenni — ezek mind súlyos, természetes erőnket szinte meghaladó, nehéz keresztek! De ne riadjunk vissza! Mi nem e nyomorult földi élet kétes értékű és fanyar ízű javaiért küzdünk. Még ha olyan szerencsétlenek voltunk is, hogy elbuktunk, jó hírnevünkben, vagy becsüle-

tünkben kárt szenvedtünk, jusson eszünkbe, hogy gyarló, bűnös emberek mindig akadtak, és valahány köztük töredelmes szívvel fordult a kereszt súlya alatt háromszor is földre bukott Üdvözítőhöz, az Ő irgalmas szíve megkönyörült rajta és kegyelme felsegítette, sőt odaállt melléje, hogy cirenei Simonként szeretetével segítse a kereszthordozásban.

Kíséreljétek meg, Kedves Paptestvéreim és Híveim ti is, ezt az áhítatgyakorlatot naponkint a nagyböjt folyamán! Az ismeretes fohász: „Imádunk Téged, Krisztus és áldunk Téged, mert szent kereszted által megváltottad a világot" figyelmeztetésül szolgálhat reggel ébredéskor és kedves befejezése lesz a kereszthordozásban eltelt napnak.

II.

Mindez történjék feltűnés nélkül és főképen a magunk botlásai és bűnei engesztelésére jóvátételül. De penitenciázzunk majd a közösség, a nemzet bűneiért is! Ez történjék nyilvánosan minden hívő lélek részvételével, ha lehet, nagypénteken a kálvárián, hol végigkísérve Krisztust keserves keresztútjának 14 stációján feltekintünk az ártatlanul elítélt, agyongyötört, szent sebeiből vérző Üdvözítőre. Soha, nem mondom egyes emberekre, hanem magára az emberiségre oly mély hatással nem volt embernek halála, mint az Övé! Hitetlen embernek is ritka élmény volna résztvenni egy ilyen keresztúti ájtatosságon és tanulmányozni az ott szereplő személyeket és például a zsidók törvényszékét, mely hamis tanuknak nem egyező vallomásán fennakadva alig-alig talál ürügyet Krisztus elítélésére, míg végre azon a címen, hogy Istenné teszi magát, halálra ítéli. Az ítélet egyébként már a tárgyalás előtt készen volt, de nem ez volt a döntő. A római helytartótól függött az ítélet végrehajtása. Vele, ezzel a jellemtelen emberrel a kereszt első stációjánál találkozunk. Igazságtalanabb ítélet még nem hangzott el bíró ajkáról! A keresztény lélek megremeg ennek az ítéletnek hallatára és alig képes megérteni, hogy egy hatalmasság valakit, kiben semmi rosszat nem talál, a nép forradalmi ordítozására, kezeit mosván, e szavakkal: „Én ártatlan vagyok ennek az Igaznak vérétől" (Mt. 27, 24.) átadja a zsidóknak, hogy megfeszítsék. Aki ennél az első stációnál az emberi gazságnak mérhetetlen vakmerőségét és Isten Fiának minden fogalmat meghaladó alázatosságát megszívlelte, az bensőséges bűnbánattal és szeretettel végigkíséri Jézust keserves keresztútján és gondolataiban elmélyedve talán észre sem veszi az Üdvözítő földreeséseit, szent Anyjával való találkozását, cirenei Simon belépését, a siránkozó és jajgató jámbor asszonyokat, kik a kíváncsi csőcselék közt elvegyülve a világért sem hagyták volna magára a szenvedő Jézust, jóllehet nem segíthettek Rajta.

Ez volt az igazi kálváriajárás! Mert a menet oda törekedett, a Koponyák hegyére, ahol már készenlétben várták a hóhérok a halálraítélt Jézust, hogy keresztre feszítsék Őt, aki az Út, Igazság és Élet mindörökké. Bátran hitvalló lelkülettel menjünk végig a stációkon, ha mégolyan bűntudat terhelte volna is lelkünket, ha mi ácsoltuk volna is a durva keresztet, ha mi kovácsoltuk volna is a vasszegeket. És hallgassuk a megfeszített ajkairól az isteni irgalom vígasztaló szavait: *„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek."* (Luk. 23, 34.) Ide jöjjetek világ bölcsei, tudósai és hatalmasságai, ha tanui akartok lenni a bűnös

emberiség Istennel való kiengesztelődésének, a világmegváltó szeretet hatalmának. *„Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint ha valaki életét adja barátaiért."* (Ján. 15, 13.) Az Úr Jézus nemcsak barátaiért adta oda életét, hanem ellenségeiért is. Nem csoda, hogy a római légió pogány századosa ama dolgok láttára, mik Jézus halálakor történtek, felkiáltott: *„Ez valóban Isten Fia volt."* (Mt. 27, 54.) Imádkozzunk, Kedves Híveim, minden emberért és minden állásért, mert *„ez jó és kedves a mi Üdvözítő Istenünk előtt, ki azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön és az igazság ismeretére eljusson. Hiszen egy az Isten, egy a közvetítő is Isten és az emberek között: az ember Krisztus Jézus, aki mindenkiért odaadta magát váltságul."* (1. Tim. 2, 3—6.)

*

Ezekután érthető, hogy mennyire szolgálna mindnyájunknak üdvösségére, ha ezen körlevelem első részében jelzett egyéni kálváriajárás koronájaként egyházmegyénkben mindenütt valamely alkalmas időben szegény hazánkért, a szenvedések és bizonytalanságok hullámain hánykodó nemzetünkért, a nép összességéért közös keresztúti ájtatosságot ajánlanánk fel könyörgésképen és Jézus megsebzett szent Szívének engesztelésére. És ahol mód van rá, ez ne a templomban történjék, hanem nyilvánosan a kálvárián és lehetőleg mindenki részvételével. Most van helye énekünknek: Keresztények, sírjatok, mélyen szomorkodjatok, keseregjen minden szív, aki Jézusához hív!

Így alázatos, bűnbánó szívvel bízvást várhatjuk, hogy Isten irgalmassága felénk hajlik, mert *„jó az Úr azokhoz, akik benne bíznak, a lélekhez, mely Őt keresi."* (Jer. sir. 3, 25.) Amen.

*

Jelen körlevél nagyböjt valamelyik vasárnapján a szószékről felolvasandó a híveknek.

Pécs, 1946. évi február hó 24-én.

† FERENC s. k.
püspök.

A kiadásért felelős: Dr. vitéz Erdélyi Gyula szentszéki jegyző, Pécs.

Taizs József Könyvnyomda, Pécs Mária-utca 1. sz. 1946. Felelős nyomdatulajdonos: Wittelsbach Károly

1946.

V.

1117
1946

Ordinatio.

Die 28-a Aprilis a. c. Dominica in Albis ad S. Diaconatus Ordinem Deo adiuvante promovimus *Ladislaum Bogáthy*, *Constantinum Havassy*, *Theodorum Pirgi*, *Joannem Szalay* et *Ansgarum Völgyes*.

Die 29-a Aprilis a. c. prima tonsura initiati sunt: *Josephus Bieleck S. J.*, *Colomannus Horváth S. J.* et *Josephus Lázár S. J.*

Die 30-a Aprilis a. c. ad ordines minores Ostiariatus et Lectoratus promoti sunt: *Carolus Csontos*, *Julius Knauer*, *Otto Rodenbücher*, *Josephus Bieleck S. J.*, *Colomannus Horváth S. J.* et *Josephus Lázár S. J.*

Die vero 1-a Maii a. c. ad ordines minores Exorcistatus et Acolythatus promoti sunt: *Josephus Bencsik*, *Stephanus Horváth Militicsi*, *Ladislaus Rozs*, *Vendelinus Kozáry O. S. P.*, *Josephus Bieleck S. J.*, *Colomannus Horváth S. J.* et *Josephus Lázár S. J.*

1118
1946

Preces pro ordinandis.

Deo propitio alumnis nostris cursum theologicum hoc anno absoluturis: *Ladislao Bogáthy*, *Constantino Havassy*, *Theodoro Pirgi*, *Joanni Szalay* et *Ansgaro Völgyes* die 23. Junii ordinem S. Presbyteratus sumus collaturi.

Ut omnes promovendi sancti et perfecti evadant ministri mysteriorum Dei, praesentibus mandamus, ut diebus dominicis mensis Junii ordinationem praecedentibus, dieque ordinationis fideles cum pastoribus post sacrosanctum Missae sacrificium fervidas pro ordinandis preces fundant. Item praecipimus, ut omnes sacerdotes dioecesani die ordinationis — quo quidem die omnis alia oratio quoquo modo imperata cessabit — orationibus pro missa praescriptis collectam „Pro omni gradu Ecclesiae" addant.

1119
1946

Personalia.

Dr. Georgius Gasparich canonicus tit., vicearchidiaconus districtus Németiensis, nominatus et investitus est parochus in Püspökbogád; munus vicearchidiaconi eiusdem districtus commissum est *dr. v. Ludovico Horváth* consiliario eppali, parocho Pellérdensi. *Adamus Faludi* parochus Nagynyárádensis erga preces proprias relevatus est a munere inspectoris scholaris in districtu Mohácsensi; quod munus *Josephus Reif* parochus Lánycsókensis accepit.

Novi parochi nominati et investiti sunt: *Alexander Nádosi* cooperator Quinque-Ecclesiensis in Bükkösd, *Otto Curilović* administrator Egerágensis ibidem ac *Josephus Szantner* administrator Szentlászlóensis ibidem.

Stephanus Deák cooperator Mohácsensis factus est administrator ad interim in Németi. *Stephanus Somorjai* administrator Bükkösdensis applicatus est in nova curatia Helesfaensi, *Emericus Kaszás* cooperator Kaljdacsensis in nova curatia Kölesd, *Ladislaus Hirling* cooperator Mecsekszabolcsensis vero in nova curatia Somogyensi.

Paulo Hal professore religionis retento munus in schola med. commerc. puellarum Quinque-Ecclesiensi, munus professoris religionis in schola med. commerc. puerorum commissum est *Joanni Horváth* catechetae. *Josephus Tasnádi* cooperator Tolnaensis applicatus est qua catecheta ibidem. *Joannes Hidasi* cooperator Hosszúhetényensis factus est catecheta Quinque-Ecclesiis.

Cooperatores translati sunt: *Dr. Joannes Bencze* ex Egerág ad Pécs-belváros, *Martinus Heves* e Püspökbogád ad Egerág, *Ludovicus Bíró* e Mecsekalja ad Mohács-belváros, *Dr. Franciscus Galambos* e Mozsgó ad Hosszúhetény, *Guilelmus Gyimesi* e Püspökszenterzsébet ad Döbrőköz, *Stephanus Dér* e Mohács-belváros ad Püspökszenterzsébet ac *Josephus Horváth* e Döbrőköz ad Mohács-belváros. *Franciscus Szücs* neomysta missus est cooperator ad Mozsgó.

1120
1946

Ájtatosság a békéért.

Amikor a most folyó béketárgyalásokon Hazánk jövendő sorsáról is döntenek, buzgó imában kérjük a Mindenható felvilágosító kegyelmét a tárgyaló felek számára, hogy minden nép és így a mi sokat szenvedett magyar nemzetünk részére is igazságos és méltányos döntéseket hozzanak.

Erre a célra ajánljuk fel májusi ájtatosságainkat is, valamint összes önmegtagadásainkat és engesztelő szent gyakorlatainkat. Egyben a nm. püspöki karral egyetértésben elrendelem, hogy május hónap valamelyik vasárnapján egyházmegyénk minden templomában szentóra tartassék az igazságos békéért. Ebbe az ájtatosságba Szentséges Atyánknak évek óta ismételten kifejezett óhaja szerint az ártatlan gyermeklelkek részvételét is különös gonddal be kell szervezni, hogy annál hatásosabban tudjuk kiesdeni Magyarország Nagyasszonyának, a Béke Királynőjének hathatós közbenjárását.

1121
1946

Felvétel a papnevelőintézetbe.

Felkérem Tiszt. Papságomat, hogy értesítsék a papi pályára hivatást érző ifjakat, hogy a pécsi papnevelőintézetben a szokásos felvételi vizsgálat folyó évi július 16-án és 17-én fog megtartatni.

A legalább négy gimnáziumi osztályt végzett pályázók egyházi keresztlevelükkel, szüleik egyházi házasságlevelével, utolsó évvégi bizonyítványukkal s az illetékes plébánostól és hittanártól kiállított erkölcsi bizonyítvánnyal július 16-án a délelőtti órákban jelentkezzenek felvételre a papnevelőintézet aligazgatójánál, aki őket a szükséges utasításokkal el fogja látni. Akinek nem lesznek kéznél a szükséges okmányai, jelentkezése nem vétetik figyelembe. Az orvosi vizsgálatot az intézeti orvos teljesíti, a felvételi vizsgálat pedig július 17-én fog megejtetni. Akik a felvételi vizsgálat napjai alatt ingyenes szállást igényelnek, jelentsék be jövetelüket a papnevelőintézet aligazgatójánál, de élelmet hozzanak magukkal.

A papnevelőintézet növendékei ellátásukhoz maguk is tartoznak hozzájárulni. Ennek mérvét minden egyes növendéknél a szülők szociális viszonyainak, valamint a növendék érdemességének figyelembevételével az intézet igazgatóságának javaslata alapján fogom megállapítani. A mindenki által fizetendő minimális ellátási hozzájárulást a felvétel alkalmával közli az intézet igazgatósága.

1122
1946

Kitelepítettek anyakönyvi adatai.

Kitelepítésre kerülő német híveinknek igen fontos lesz, hogy új hazájukban keresztelési és házassági adataikat okmányszerűen igazolni tudják. Legegyszerűbb volna, ha minden ilyen házaspár szabályszerű családi értesítőt kaphatna. Minthogy azonban ez az ürlapok beszerzési nehézségei miatt lehetetlen, legalább annyit tegyünk meg, hogy minden család részére közönséges íven készítsünk kivonatot a szülők házasságkötéséről és ugyanazon ívre jegyezzük fel minden élő gyermek keresztelési adatait. Az okmányra vezessük rá, hogy a felsorolt adatok az eskettek, illetve kereszteltek anyakönyvének adataival megegyeznek, majd lássuk el aláírásunkkal és a plébániahivatal pecsétjével. Az okmány kizárólag egyházi használatra szól és ezért bélyegtelen és latin nyelven állítandó ki.

1123
1946

Kötelező hozzájárulás a szeminárium fenntartásához.

Mivel a papnevelés folyamatosságának zavartalan biztosítása egyházmegyénknek életbevágóan fontos érdeke, másrészt pedig a rendelkezésre álló források a szükségleteknek csak elenyésző hányadát fedezik, jelen soraimmal mostantól kezdve kötelezően előírom az összes egyházközségek hozzájárulását a szeminárium fenntartásához. A jelen viszonyok között ez legmegfelelőbben termények beszolgáltatásával történik. Azok a városi egyházközségek azonban, ahol a termények természetbeni beszolgáltatása lehetetlen, az előírt termények pénzbeli ellenértékét küldjék be.

Ennek megfelelően folyó évi szeptember 1-től december 31-ig terjedő időben minden plébánia tartozik a területén levő egyházközségek hozzájárulása címén a papnevelőintézetnek beküldeni:

4 kg zsírt,	4 kg sárgarépát,
8 „ szalonnát,	1 „ fokhagymát,
24 „ kenyérlisztet,	4 „ petrezselymet,
10 „ finomlisztet,	5 „ babot,
80 „ burgonyát,	1 „ lencsét,
4 „ vörös hagymát,	50 drb tojást,

továbbá a lehetőség szerinti mennyiségben sonkát és kolbászneműeket. Ugyanígy esetleg mézet, mákot, diót és őrölt paprikát.

A beszolgáltatások hiánytalan teljesítéséért minden plébániavezetőt saját személyében teszek felelőssé.

Tudatában vagyok annak, hogy a híveket manapság súlyos egyéb közszolgáltatások is terhelik s azért a fent felsorolt terményeket olyan minimális mennyi-

ségben állapítottam meg, hogy azt a legkisebb plébánia hívei is könnyen megadhatják. Mivel azonban ez a mennyiség a szükségletekre korántsem elegendő, bízom benne, hogy a nagyobb plébániák hívei, vagy ahol több egyházközség van, ennél a minden plébániára kötelezően előírt minimális mennyiségnél jóval többet tudnak majd beküldeni. A papnevelőintézet minden küldeményt nyilvántartásba vesz és mindenről elszámol. Ennek eredményét plébániánként közzé fogom tenni a körlevélben és külön közlöm azoknak a neveit is, akik ezen kötelezettségüknek egyáltalában nem, vagy csak részben tettek eleget.

A szolgáltatások összegyüjtésére (esetleg az egyházközségi szervezetek vagy hitbuzgalmi egyesületek bevonásával), valamint azok beküldésére a plébániavezetők ügyszeretetből fakadó leleményessége meg fogja találni a helyes módot.

Egyben elrendelem, hogy jelen rendelkezésem végrehajtását a papság úgy a tavaszi, mint az őszi koronai gyűlés alkalmával tegye gondos megbeszélés tárgyává.

1124
1946

KALOT zarándoklat Máriagyűdre.

A KALOT országos központja május hó folyamán az ország egész területén legényzarándoklatokat rendeztet egy-egy hírneves kegyhelyre. Célja: lelki elmélyülés, engesztelés és hitvallás. *Ezt a zarándoklatot egyházmegyénkben május hó 26-án, vasárnap rendezzük Máriagyűdre.* A plébániavezetők és az egyesületi vezetők minden tőlük telhetőt kövessenek el annak sikere érdekében, hogy minden KALOT egyesület képviselve legyen, de olyan községek legényei is vegyenek részt a zarándoklaton, amelyekben még nincs megszervezett egyesület.

Akár vonaton, akár gyalogosan történik a zarándoklat, annak indulása és hazaérkezése, a búcsújárásoknál szokásos ájtatosságokkal legyen összekötve. A csoportok mindenünnen olyan időben induljanak el, hogy szombaton, azaz május 25-én este 8 órára mindenképen megérkezzenek Máriagyűdre. A résztvevők részére a rendezőség Máriagyűd községben olcsó elszállásolást biztosít. A zarándokok 2—3 napra való élelmet hozzanak magukkal. Igen fontos, hogy a csoportok részvételüket a résztvevők számának megjelölésével legkésőbb május 21-ig jelentsék be a KALOT egyházmegyei titkárságának (Pécs, Megye-utca 20. Kat. Legényegyet). A csoportokat kísérő papok neveit külön kell közölni.

A máriagyűdi ünnepség vázlatos terve következő: május 25-én, szombaton este 9 órakor gyertyás körmenet a Fájdalmas Szűzanya szobrához; május 26-án, vasárnap délelőtt 9 órakor főpapi ünnepi szentmise. Szentbeszédet mond Lukács István egyházmegyei ifjúsági vezető. Mise közben közös szentáldozás. Gyónni lehet szombaton este és vasárnap reggel. A nagymisét követő reggeli után keresztúti ájtatosság. Délután fél 4 órakor a Kalotfalva című nagy műsoros szabadtéri előadás keretében beszédet mond a központ által kiküldött szónok. Az előadás után a csoportok a lehetőség szerinti időben visszatérnek otthonukba.

Bizton remélem, hogy az a buzgóság, amely a KALOT munkában eddig is mindenfelé megnyilvánult, ezúttal is szép gyümölcsöket fog teremni az első egyházmegyei impozáns legény-zarándoklat megrendezésében.

1125
1946

A földreformmal kapcsolatos esetleges sérelmek.

Felhívom a T. Plébániavezetőket, hogy sürgősen és részletesen tegyenek jelentést azokról az esetleges jogtalanságokról, amelyek a földbirtokreform végrehajtásával kapcsolatban az egyházközséget, plébánosi, tanítói vagy más egyházi vonatkozású javadalmat érték.

1126
1946

Felvétel a székesegyházi énekiskolába.

A pécsi székesegyházi énekiskolába felvételt nyerhetnek 8—10 éves fiúk, akik kellő szellemi képességgel, kiváló zenei hallással és szép hanggal bírnak. Jelentkezés május havában történik. Bővebb felvilágosítást az intézet igazgatósága ad. — (Pécs, Inczédy Dénes-u. 9).

1127
1946

Tanítók lakásadója.

A lakásadó ügyében a Magyar Közlöny 56. számában jelent meg a 81.677. 1946.—VII. P. M. számú rendelet, amely kimondja, hogy tanítóknak is igényük van a rendes lakásszükségleten felül pótlékmentesen egy lakószobára. Ez a rendelkezés tehát a 81.500/1946.—VII. P. M. számú rendelet 33. §. 2. bekezdésének 4. pontját a tanítókra is kiterjesztette.

1128
1946

Irodalmi művek ajánlása.

Horvát nyelven beszélő híveim számára dr. Gasparich György átdolgozta *Spasi Dušu* című imakönyvét. A most megjelent 2. bővített kiadás nagy segítségére lehet a horvát nyelvű hitoktatásban részesülő ifjúságnak és felnőtteknek is. Kapható a Barátság könyvnyomdában: Pécs, Perczel-u. 2.

Pedagógusoknak, szülőknek nyujt értékes gondolatokat Hajós Elemér: *Széthulló családok, kallódó gyermekek* című könyve, amely hosszú lélektani kutatások tapasztalatait felhasználva rámutat az elválások által okozott szomorú tragédiákra és irányt jelöl, hogyan lehetne a jövő nemzedékét e szörnyűségektől megmenteni. Papjaim figyelmébe e művet melegen ajánlom. Kapható a Korda Rt.-nál: Budapest, VIII. Mikszáth K.-tér 4. Bolti ár 30 P alapár, mely természetben is fizethető.

A szentgyónás és szentáldozás végzésében óhajt segítségül lenni dr. Császár József: *Gyónók kalauza* című könyve, mely részletesen tárgyalja az emberi kötelességekről, a bűnről, bűnbocsátásról és szentáldozásról szóló tudnivalókat. Kapható ugyancsak a Korda Rt.-nál. Alapára 12 P.

Batthyány-Strattmann László herceg életrajzát is kiadta a Korda Rt. Szemerjay K. Dénesné feldolgozásában. Alapár: 4 P.

Kelt Pécsett, 1946. évi május hó 1-én.

† FERENC s. k.
püspök.

A kiadásért felelős: Dr. vitéz Erdélyi Gyula szentszéki jegyző, Pécs.

Taizs József Könyvnyomda, Pécs Mária-utca 1. sz. 1946. Felelős nyomdatulajdonos Wittelsbach Károly

1946.

VI.

1144
1946

Főpásztorunk két évtizede az egyházmegye élén.

Akkor is ilyen ragyogó májusi napok voltak, amikor gyönyörű székesegyházunk ünnepi díszbe öltözve várta a püspökszentelés lélekemelő szertartását. Akkor is, amikor első ízben köszöntöttük Őt az Ecce Sacerdos Magnus fenséges dallamával és főpapi trónusa elé vittük az egyházmegye papságának és híveinek, mindnyájunknak gyermeki tiszteletét, készséges hódolatát és szerető ragaszkodását. Bíztunk Benne, szeretettel fogadtuk, és ezen bizalmunkban és szeretetünkben nem csalódtunk.

Ma, május 6-án van 20. éve, hogy az isteni Gondviselés bölcs intézkedése és az Apostoli Szentszék kegyes rendelkezése alapján *Virág Ferencet* a pécsi egyházmegye püspökévé szentelték és május 19-én lesz két évtizede, hogy ősi egyházmegyénk kormányzatát átvette. A mai szenvedésteljes idők nem alkalmasak jubileumok ünneplésére. Ő sem akar jubilálni. Ezt az elhatározását teljes tiszteletben tartjuk, de egyszersmind szent kötelességünknek érezzük, hogy az évforduló alkalmával bensőséges lélekkel és buzgó imában köszönetet mondjunk a mi jó Istenünknek, aki Őt nekünk adta és megtartotta.

Főpásztorunk 20 éves apostoli működéséről mérleget készítenünk nem szükséges. Mindnyájunk előtt áll az Ő csodálatos, tiszteletet parancsoló és szeretetre méltó egyénisége. Soha nem akart nagy ember lenni és ez a szerénységgel párosult egyszerűség és közvetlenség mutatja

leginkább lelki nagyságát. Az isteni Főpásztor szeretetéből táplálkozó lelki buzgóság mellett megingathatatlan igazságérzet, bölcs mérséklet s különösen a szenvedők és elesettek iránt érzett mélységes krisztusi részvét és megértés jellemzi főpásztori munkálkodását. Papjainak és híveinek nemcsak irányító püspöke, hanem jóságos atyja is. A mai zűrzavaros időkben nemcsak szóval mutatja a helyes utat, amelyen haladnunk kell, hanem világító fáklyaként maga jár előttünk jó példájával.

Mint fentebb jeleztem, az évforduló alkalmával külső ünneplések, vagy köszöntések nem lesznek. Csupán a Székeskáptalan köszönti a Főpásztort május 19-én az egész egyházmegye papságának és híveinek nevében is. A nehéz viszonyokra való tekintettel arra kérem a Tiszt. Paptestvéreket, hogy levélbeni üdvözlésektől is tartózkodjanak. Annál bensőségesebben ünnepeljünk lélekben és imádságban. Azért jelen soraimmal elrendelem, hogy a fent írt május hó 19-én az egyházmegye minden templomában az ünnepélyes szentmise ennek az örvendetes évfordulónak a megemlékezésével tartassék Te Deummal, melyre előzőleg a szószékről a hívek figyelme is felhívandó, hogy együtt imádkozzuk mindnyájan: Jó Atyánkért esdeklünk, tartsd meg Isten Őt nekünk!

Pécs, 1946. május hó 6-án.

Dr. HANUY FERENC s. k.
püspöki ált. helynök.

A kiadásért felelős: Dr. vitéz Erdélyi Gyula szentszéki jegyző, Pécs.

Taizs József Könyvnyomda, Pécs Mária-utca 1. sz. 1946. Felelős nyomdatulajdonos Wittelsbach Károly

1946.

VII.

1729
1946

A főpásztor köszönete.

Az elmult két évtized minden öröme, minden szomorúsága és szenvedése életre kelt bennem a folyó év május havában abban a szent megemlékezésben, hogy az isteni Gondviselés kifürkészhetetlen jósága az ősi pécsi egyházmegye élére állított. Érdemetlenségem tudatában mindenkor nagy vigasztalásomra szolgált az a tény, hogy az örömöket megoszthattam Veletek, Tisztelendő Testvéreim, szomorúságaimban és szenvedéseimben pedig Ti igyekeztetek velem osztozni. Ily módon a főpásztor és a gondjaira bízott papok és hívek serege, mint Krisztus hűséges nyája, lélekben egészen egybe forrott. Ezt éreztem a csendes megemlékezés szent napjaiban, és most ebben az érzésben (érthető okokból ez úton) mondok nyilvánosan köszönetet egyházmegyém minden egyes papjának, a jámbor közületeknek és a buzgó híveknek, akik a húsz éves évforduló alkalmából ragaszkodó szeretetüket akár áhítatos imában, akár más egyéb módon kifejezésre juttatták. A jámbor lelkek imáit imádsággal viszonzom, és a mennyei Atya bőséges áldását kérem szeretett papjaimra és kedves híveimre.

1730
1946

A Boldogságos Szűz Szeplőtelen Szívének ünnepe.

A lefolyt háború borzalmai között Szentséges Atyánk, XII. Pius pápa 1942. december 8-án az Anyaszentegyházat és az egész emberiséget a Boldogságos Szűz Szeplőtelen Szívének oltalmába ajánlotta. Ennek az ünnepélyes felajánlásnak az emlékére a Szent Szertartások Bizottsága útján 1944. május 4-én kelt konstitucióval ugyanazon Szeplőtelen Szív tiszteletére külön ünnepet rendelt *minden év augusztus 22. napjára* saját officiummal és miseszöveggel. Az új ünnep Nagyasszony ünnepének oktávája helyett ülendő meg másodosztályú duplex ranggal.

A Szentatya rendelkezése annál nagyobb örömmel tölt el bennünket, mert — mint 649/1945. körl. szám alatt már közöltem — 1945. március 25-én egyházmegyénket a legnagyobb szorongattatások közepette mi is felajánlottuk a Szűzanya Szeplőtelen Szívének.

Az új ünnep következtében a Directorium a következőképen változik:

AUGUSTUS.

21 Fer 4 — Vs (Alb) de sq (in pagell noviss) com praec (tantum) — Compl de Dom

22 Fer 5 Alb **(RE) Immaculati Cordis BMV** dupl 2 cl — Off soll (noviss) — L 9 Ss Timothei etc Mm — Ad Ld com Ss Mm (tantum) — Ad Pm *Qui natus* — Ms pr nova (in pagell) Gl 2 or (in privat tant) Ss Mm (o i o) Cr Prf Et te in Festivitate — In 2 Vs (pr loco) com sq tant — Compl de Dom

Mind a szentmise, mind a zsolozsma szövege megjelent a Szent István Társulatnál. Az elsőnek 30 fillér, a másodiknak 60 fillér az alapára. Az alapár a mindenkori könyvkereskedői szorzószámmal szorzandó. Postai rendelésnél a postaköltség is előzetesen beküldendő. Mindkét liturgikus szöveg kapható a Szent István Társulat pécsi könyvkereskedésében is.

1731
1946

Novi alumni Seminarii.

In concursu die 17. Julii a. c. habito sequentes admissi sunt in Seminarium Nostrum alumni: Colomannus Tóth pro III. a. theol., Stephanus Adorján, Georgius Blaskó, Joannes Csőgl, Emericus Werner pro I. a. theol.; pro V. cl. gymn. Joannes Sáfrány, Antonius Dóra et Josephus Lendvai.

1732
1946

Examina synodalia et neosacerdotum.

Statutis Synodalibus (§. 23) conformiter examina synodalia anno currenti 10. et 11. Septembris in aedibus Seminarii iuxta ordinem praescriptum servabuntur. Omnes igitur ad examina obligatos hisce provoco, ut semet Officio dioecesano tempestive insinuent, adnotando an ex materia integra, an vero ex parte, prout ad normam §. 23 e. Stat. Syn. concessum est, examen synodale subire velint. Examina neosacerdotum hoc anno non ad dies terminatos restringuntur, sed quisquis a die 1. Septembris usque ad finem anni currentis obligationi tunc satisfacere potest et debet, quando occasionem habet Quinque-Ecclesias proficiscendi. De tempore examini electo et de adventu praefectus Seminarii tempestive certior reddendus est.

1733
1946

Examinatores, iudices prosynodales, parochi consultores.

Cum decennio a Synodo dioecesana anno 1936 celebrata elapso nova Synodus ob praesentes peculiares circumstantias celebrari nequeat, ad normam canonis 386. de consilio Capituli cathedralis nominati sunt:

examinatores prosynodales:

dr. Franciscus Hanuy, Stephanus Komócsy, dr. Stephanus Sipos, dr. Nicolaus Gebauer, dr. Adalbertus Jakab, dr. Georgius Hajós, dr. Michael Piliván, dr. Ladislaus Dőry, dr. Ladislaus Gálos, dr. Adalbertus Grund, dr. Franciscus Nagy;

parochi consultores:

dr. Georgius Gasparich, Georgius Reinhardt, dr. Andreas Kelemen, Aloysius Koch, dr. Gabriel Gere et Julius Gratzl;

ad normam can. 1574. iudices prosynodales:

dr. Stephanus Sipos, dr. Nicolaus Gebauer, dr. Adalbertus Jakab, Julius Lajos, dr. Georgius Hajós, dr. Michael Piliván, dr. Ladislaus Dőry, dr. Josephus Farkas, dr. Andreas Kelemen, Victor Perr, dr. Ladislaus Gálos et Franciscus Mayer.

1734
1946

Obitus Francisci Bartinai.

Die 28. Maii a. c. post gravem ac diuturnam, at patientissime toleratam infirmitatem, sacramentis pie recreatus in Domino obdormivit *Franciscus Bartinai* abbas t., v-a-diaconus, parochus Quinque-Ecclesiensis in Colonia Montana. Anno 1872. natus et anno 1897. sacerdos ordinatus tredecim annos in munere cooperatoris peregit. Anno 1910. paroeciae Quinque-Ecclesiensi in Colonia Montana praeficitur, quam quidem paroeciam usque ad ultimum halitum laboriosissimus pastor animarum, optimus pater fidelium exemplarisque sacerdos Christi administravit. Bonitate animi, hospitalitate et liberalitate omnium dilectionem promeruit. Multa fecit ad rem fossorum fidelium spiritualem zelo constanti promovendam. Quibusvis

in suis muniis, sive scholarum inspectoris (ab a. 1917), sive v-a-diaconi (ab a. 1927), sive censoris dioecesani (ab a. 1920), sive parochi consultoris (ab a. 1931) conscientiosissimum se praebuit. In praemium meritorum anno 1931 titulo Abbatiae OO. SS. de Okormindszent decoratus est. Animam denati confratris piis omnium precibus triumque Sacrorum praescriptorum suffragiis enixe commendo.

1735
1946

Novus parochus nominatus et investitus est *Stephanus Vida* cooperator Szigetvárensis in Báta. *Dr. Franciscus Galambos* cooperator Hosszúhetényensis nominatus est administrator ad interim in Lapáncsa, item *Ladislaus Siklósi* cooperator Quinque-Ecclesiensis in Colonia Montana ibidem. Ad novas curatias erigendas commissarii eppales constituti sunt: *Joannes Fodor* catecheta Quinque-Ecclesiensis in Szederkény et Nyomja, *Colomannus Csordás* cooperator Dombóvárensis in Csikóstőttős, *Stephanus Gyuk* cooperator Dombóvárensis in Kaposszekcső. Vicarii parochorum facti sunt: *Michael Ferkov* in spiritualibus et temporalibus in Beremend, *Josephus Káptalan* cooperator Sásdensis in spiritualibus in Püspöklak. *Josephus Gál* administrator ad interim in Báta remansit cooperator ibidem. *Sigismundus Wagner* cooperator Villányensis nominatus est catecheta Quinque-Ecclesiensis. Personalia.

Cooperatores translati sunt: *Georgius Elm* e captivitate reversus ad Villány, *Josephus Isgum* e Püspöklak ad Hosszúhetény, *Joannes Mott* e Pécsvárad ad Tolna, *Joannes Albert* ex Olasz ad Pécsvárad, *Stephanus Dér* e Püspökszenterzsébet ad Egerág, *Geysa Verhás* e Bölcske ad Dombóvár, *Carolus Tuman* ex Ozora ad Dombóvár, *Petrus Krug* e Kurd ad Németmárok, *P. Valerius Korompai* ex ordine S. Francisci ad interim in servitium dioecesis susceptus ad Kurd.

Neomystae missi sunt: *Constantinus Havassy* ad Ozora, *Ansgarus Völgyes* ad Szigetvár, *Joannes Szalai* ad Püspökszenterzsébet, *Ladislaus Bogáthy* ad Sásd, et *Theodorus Pirgi* ad Bölcske.

1736
1946

A mind belföldről, mind külföldről előterjesztett kérelmeknek helyt adva a Hercegprímás Úr Őeminenciája 1946. április 24-én felállította Isten Szolgájának, Tóth Tihamér püspöknek boldoggá és szenttéavatási ügyére illetékes bíróságot a 2003. kánon 3. §-a értelmében. Tóth Tihamér irásainak összegyűjtése

Minthogy ezzel kapcsolatban Isten Szolgájának minden írása összegyüjtendő, mindenkit, aki joghatóságom alá tartozik, felhívok arra, hogy amennyiben birtokában van bármilyen kézzel írott, vagy nyomtatott írásmű (beszéd, levél, levelezőlap, napló, feljegyzés, jegyzet, előadási vázlat, hivatalos ügyirat stb.), melynek szerzője Isten Szolgája, azt folyó év szeptember 1-ig hozzám benyujtsa.

A nyomtatott könyvek közül nem szükséges beküldeni azokat, amelyek benne vannak a gyüjteményes kiadás 23 kötetében, viszont minden olyan írásmű, melyet esetleg a szerző nem saját kezével írt, szintén felterjesztendő.

Aki esetleg tudomást szerez, hogy a fenti említett írásművek közül valamelyik — és a könyvek közül az első kiadások — valakinél található, azt jelentse hivatalomnál, hogy ha a szükség úgy kivánja, alkalmas időben beidézhető legyen bővebb felvilágosítás megadása végett.

Aki Isten Szolgája iránti kegyeletből a nála lévő kéziratot meg akarja őrizni, az annak hiteles másolatát nyujthatja be. (Hitelesítés: Egyhmi Hatóság, vagy Plébániahivatal.)

A bíboros Hercegprímás Úr Őeminenciájának most ismertetett rendelkezése illetve annak hatálya a magyar püspöki kar hozzájárulása alapján az Egyházi Törvénykönyvben megszabott büntetések és cenzurák terhe alatt egész Magyarországra kiterjed.

1737
1946

Lelkészi jövedelmek.

Az új pénzegység bevezetésével valószínűleg új rendezés alá kerül a lelkészkedő papság államsegélyének ügye is. Előreláthatólag itt szükség lesz a lelkészek helyi járandóságainak adataira is. Hogy az esetleg kívánt adatok kellő időben rendelkezésre álljanak, felhívom az összes plébániavezetőket és az új önálló lelkészségek vezetőit, illetve püspöki biztosait, hogy évi helyi jövedelmeikről (javadalmi földek, párbér- és egyéb szolgáltatások, stóla stb.) sürgősen készítsenek részletes kimutatást, az egyes jövedelmeket forintértékben összegezzék, és a kimutatásokat legkésőbb folyó évi szeptember hó 1-ig terjesszék fel a kerületi esperesek útján az egyházmegyei hatósághoz.

A jövedelmeket lelkiismeretesen kell a kimutatásba felvenni, de a jelenlegi állapotoknak megfelelően, tehát csak a biztos és minden körülmények között befolyó jövedelmek kerüljenek bele. Az új körülmények következtében elmaradt kegyúri járandóságok természetesen elhagyandók. A tiszta jövedelem kiszámításánál csak a káplántartás összege és a tényleg fizetett közterhek (adók) kerülnek levonásba.

A káplánok helyi járandóságairól nem kell kimutatást beküldeni.

1748
1946

Első szentáldozás ideje.

A magyar Püspöki Kar folyó évi április hó 2-án tartott értekezletében úgy határozott, hogy az első szentáldozás ideje az országban mindenütt egységesen az elemi iskola első osztálya legyen. Egyes kivételes esetekben maradhat el egy-egy gyermek a második osztályra (betegség, szellemi elmaradottság stb.).

Jelen rendelkezést az egyházmegyére nézve az 1946/47. iskolai évtől kötelezőnek nyilvánítom és hatályba léptetem.

1749
1946

Kat. Szülők Szövetsége.

A katolikus iskolák mellett a Katolikus Szülők Vallásos Szövetsége megalakítása egyházmegyénkben a legtöbb helyen megtörtént. Fontos célkitűzésére való tekintettel újból is felhívom az összes érdekelteket, hogy ahol a Szövetséget még nem alakították meg, ott is sürgősen tegyék meg. Ebben a tekintetben semmiféle kifogást nem fogadok el.

A Szövetség jogalapja szerint vallásos tömörülés. Hogy e jellege jobban kifejezésre jusson, címe ezután legyen: Katolikus Szülők Vallásos Szövetsége.

A Szövetség minden iskola mellett megalakítandó. Tehát a nem felekezeti iskolák mellett is. Ennek megtörténtéért a plébános felelős. A nem felekezeti iskoláknál az első lépést a hittanár, illetve a hitoktató tegye meg. Alkalmul választhatja a legközelebbi szülői értekezletet, melyen szólni joga van. E felszólalásában vesse fel a tömörülés eszméjét és jelölje meg, hol és mikor alakítják meg. A Szövetség megalakítása ne történjék a nem vallásos jellegű iskolák épületében, hanem valami katolikus helyiségben. A megalakítást természetesen jól elő kell készíteni, a vezetőséget és mozgató tagokat személyes érintkezéssel össze kell előre hozni, különösen pedig óvatosan és okosan eljárni.

A megalakulásról a plébános köteles az egyházmegyei hatóságot hivatalosan értesíteni, megjelölve, hány taggal alakultak meg és kiket nyertek meg vezetőkül. Ugyancsak értesítés küldendő a megalakulásról az A. C. Országos Elnökségének is.

Kelt Pécsett, 1946. évi julius hó 20-án.

† FERENC s. k.
püspök.

A kiadásért felelős: Dr. vitéz Erdélyi Gyula szentszéki jegyző, Pécs.

Taizs József Könyvnyomda, Pécs Mária-utca 1. sz. 1946. Felelős nyomdatulajdonos Wittelsbach Károly

1946.

VIII.

2275
1946

Examina Synodalia.

Diebus 10. et 11. Septembris a. c. examina synodalia subierant et approbati sunt: *Michael Bosnyák*, *Franciscus Kaufmann*, *Julius Kiszely*, *Dr. Paulus Légár*, cui et Praemium Král-ianum adiudicatum est et *Jacobus Müller*.

2276
1946

Obitus Aemilii Lányi

Die 11. Septembris a. c. gravi infirmitate confractus, sacramentis tamen iterata vice pie recreatus in Domino obiit *Aemilius Lányi* inspector schol., parochus Zombaensis. Anno 1890. natus et anno 1913. ad sacerdotium promotus diversis in locis munere cooperatoris, seu catechetae fungebatur, usquedum anno 1927. paroeciae Zomba praefectus est, ubi usque ad finem vitae prudentem ac zelosum pastorem animarum se praebuit. Ab anno 1942. etiam munus inspectoris scholarum districtus Völgységensis laudabiliter adimplevit.

Animam denati confratris piis omnium precibus triumque Sacrorum praescriptorum suffragiis enixe commendo.

2277
1946

Concursus pro paroecia Zomba.

Beneficium paroeciale *Zomba* (liberae collationis episcopalis) per mortem proprii pastoris vacans redditum praesentibus concursui publico usque ad 1. Novembris a. c. duraturo exponitur. Sacerdotes dioecesani, secus idonei et in examine synodali approbati, dictam paroeciam obtinere anhelantes, velint suos recursus infra praefatum terminum Ordinariatui submittere.

2278
1946

Personalia.

In districtu Quinque-Ecclesiensi munus vicearchidiaconi commissum est *Carolo Fejes* inspectori scholarum, parocho Mecsekaljaensi. *Ferdinandus Thán* parochus Bárensis factus est vicearchidiaconus honorarius. Novus parochus nominatus et investitus est *Ernestus Baranyai* parochus Pálfaensis in Tengelic. Administratores parochiarum ad interim translati sunt: *Franciscus Bárd* e Tengelic ad Harc, *Franciscus Balogh* ex Harc ad Diósberény, *Tiburtius Bujdosó* e Diósberény ad Pálfa. Ad novam curatiam erigendam commissarius eppalis constitutus est *Theodorus Bálint* cooperator Ozoraensis in Nagyszékely.

Professores ss. theologiae nominati sunt: *Dr. Joannes Hargitai* catecheta Quinque-Ecclesiensis et *Dr. Josephus Cserháti* catecheta Dombóvárensis. *Joannes Békefi* cooperator Szabadszentkirályensis erga preces parochi Bárensis factus est vicarius in spiritualibus et temporalibus in Bár. *Josephus Régert* cooperator Tolnaensis missus est catecheta ad Dombóvár.

Cooperatores translati sunt: *Joannes Buszlauer* ex Himesháza ad Babarc, *Josephus Horváth jun.* e Decs ad Pincehely, *P. Valerius Korompay* e Kurd ad Himesháza, *Jacobus Stumpf* e Babarc ad Tolna, et *Alexander Szebényi* e Regöly ad Ozora. Neomystae missi sunt: *Ladislaus Kálmándy Pap* ad Pécsbányatelep et *Joannes Prantner* ad Regöly.

2279
1946

Lelkészi illetmények.

A forint érték bevezetése után a lelkészek részére a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatal által szétküldött illetmények a következő havi összegekben vannak megállapítva.

	II. lakbérosztály	III. lakbérosztály
Segédlelkészek — — — — — —	163.20	147.90
Korpótlék nélküli lelkészek — — —	187.20	173.40
I. korp. lelk. — — — — — — —	187.20	173.40
II. korp. lelk. — — — — — —	220.80	209.10
III. korp. lelk. — — — — — —	268.80	260.10
IV. korp. lelk. — — — — — —	268.80	260.10
V. korp. lelk. — — — — — —	328.80	323.85

A segédlelkész illetményének fele a természetbeni teljes ellátást nyujtó plébánost illeti.

A nyugdíjas lelkészek illetményei a II. lakbérosztályban (utolsó tényleges szolgálatának lakbérosztálya) havi 249.— frt., a III. lakbérosztályban 231.— frt.

A thj. és megyei városok a II., a többi helységek pedig a III. lakbérosztályba tartoznak.

Az illetmények a jelenleg fennálló rendelkezések szerint havonta két részletben kerülnek kifizetésre.

2280
1946

Népmissziós munka ajánlása.

Minthogy a Pécsegyházmegyei Papok Népmissziós Egyesülete ismét megkezdte munkáját, felhívom mindazokat a paptestvéreket, akik legalább 3 évi papiműködést fejtettek ki, és népmissziók tartására magukat képesnek és alkalmasnak érzik, jelentkezzenek tagnak és munkára Komócsy István pápai prelátus, kanonok, egyesületi elnöknél. A nehézségek ne riasszanak vissza senkit sem, mert Az, aki a papság apostoli működésére az isteni küldetést megadta, nem fogja jószándékú szolgáitól a népmissziókhoz szükséges megvilágosító és segítő kegyelmét sem megtagadni. Azok a rendes tagok pedig, akik bármely okból missziók tartására nem vállalkoznak a jövőben, értesítsék erről az egyesület elnökét, hogy így magukat a rájuk is terhes felkérés alkalmatlanságaitól megkíméljék.

A Codex J. C. 1934. kánonjának megfelelően a Stat. Syn. 91. §-a úgy rendelkezik, hogy minden plébánián, lehetőleg azok fiók-egyházaiban is 10 évenként népmissziók tartassanak. Felhívom azért a plébániák és lelkészségek vezetőit, hogy mindazok, akik a jövő ádvent folyamán kívánnak népmissziót tartatni, mielőbb jelezzék az Egyesület elnökének, hogy hol, mely hónapban és napokon és milyen nyelven óhajtanak lehetőleg 8 napra terjedő népmissziót tartatni.

Felhívom egyben a ker. espereseket, hogy minden évben az őszi korona alkalmával beszéljék meg kerületük tagjaival a népmissziók ügyeit, és szólítsák fel a paptestvéreket, hogy önkéntes adományaikkal támogassák a Népmissziós Egyesület munkásságát.

2281
1946

Stóladíjak megállapítása.

A forint bevezetése alkalmából a stóladíjszabás tekintetében akként rendelkezem, hogy a Statuta Syn. 504. és 320. §§-ban, valamint a 9. és 5. Függelékében jelzett stóladíjak és püspöki irodai taxák kétszeresen szorozva szedendők, illetve küldendők be. Igy pld. a kikötés nélküli csendes mise stipendiuma 2 forint.

2282
1946

Az általános iskola hittananyaga.

A nm. püspöki kar folyó évi tavaszi konferenciáján meghatározta az általános iskola hittananyagát. E szerint az általános iskola alsó tagozatában megmarad a régi elemi népiskolai hittananyag, az általános iskola V. osztályában: Nyilvános istentisztelet (Liturgia), VI. osztályban: Biblia (Ó- és Újszövetségi példabeszédek), VII. osztályban: Dogmatika (Katolikus igazságok) és VIII. osztályban: Erkölcstan (Katolikus élet) rendeltetett el. A katolikus hittanárok és hitoktatók egyesülete a püspöki kar megbízása alapján először a legsürgősebb, az V. osztályú hittankönyv elkészítéséről gondoskodik, összeállítja továbbá az általános iskola I—VIII. osztály hittantervét, melyet kinyomatás után minden iskola kézhez kap.

2283
1946

Az iskoláztatás fontosságának hangoztatása.

Katolikus népünk kulturális életszínvonalának megfelelően a legutóbbi időkig mindenkor nagy fontosságot tulajdonított gyermekei oktatásának és iskolai neveltetésének. Egyházmegyénkben ebben a tekintetben nem is merült fel komolyabb panasz. A szülők maguk is érezték az iskoláztatás nagy horderejét, ezért gondosan küldték gyermekeiket az iskolákba. A legutóbbi idők változásai azonban ebben a tekintetben is szomorú hanyatlást mutatnak, különösen azokban a községekben, ahol telepítések, illetve áttelepítések történtek.

Nem szükséges hangsúlyoznom azt, milyen szomorú eredményekre vezetne, ha ezek a jelenségek állandósulnának, vagy legalább hosszabb ideig tartanának. Az Anyaszentegyház évezredes kultúrtörekvéseinek és munkájának megfelelően felhívom tehát a lelkipásztorokat, hogy a tanév kezdetén, de máskor is, állandóan méltassák a hívek előtt az iskoláztatás jelentőségét, és buzdítsák őket arra, hogy minden más szempontot félretéve küldjék pontosan gyermekeiket az iskolába, mert csak így szolgálhatják eredményesen a magyar nemzet felemelkedésének az ügyét. Az iskolai mulasztásokat nem elég csak a törvény szigorával büntetni, hanem a szülők is tartsák egyik legfontosabb kötelességüknek azok kiküszöbölését.

2284
1946

A papnevelőintézet ellátásának biztosítása.

1123/1946. számú körlevéli rendelkezésemben intézkedtem a szeminárium fenntartásához való kötelező hozzájárulás tárgyában. Az egyes plébániák kötelező hozzájárulását olyan minimális mennyiségben állapítottam meg, hogy annak beszolgáltatása alól semmiféle ok alapján nem menthetek fel senkit. A hozzájárulás összegyüjtése a plébániavezetőktől függ, akiket fenti rendelkezésemben saját személyükben tettem felelőssé. Amennyiben tehát a hozzájárulásnak nem tennének eleget, kénytelen volnék a hozzájárulás mérvének megfelelő összeget készpénzilletményeikből a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatal útján levonásba hozatni.

Ahol az előírt termények összegyüjtése, vagy Pécsre való beszállítása nehézségekbe ütközik, főleg távolabbi plébániákon, ott készségesen megengedem azt is, hogy a hozzájárulást az előírt terményeknek megfelelő árak szerint készpénzben szolgáltassák be.

2285
1946

Középületek újjáépítése.

A háborús események által megrongált iskolák, árvaházak, templomok (csak is ebben a sorrendben!) helyreállítására az újjáépítési minisztérium hajlandó segélyt nyujtani, ha akár csak egy iparos költségvetését is mellékeljük a fennálló szükséglet igazolására. Felhívom az érdekelt plébániavezetőket, hogy ilyen irányú kérvényüket a szükséges mellékletekkel együtt az Egyházmegyei Hatóság útján mielőbb terjesszék fel az újjáépítési minisztériumhoz.

2286
1946

A házadó egyházközségi adóalap.

A legújabb pénzügyi rendelkezések szerint a házadó semmiféle pótadónak alapjául nem szolgálhat. Minthogy azonban az egyháziadó nem pótadó, hanem külön önálló adó, így az egyházi adó a házadó alapján minden további nélkül kivethető.

2287
1946

Nyomdaköltségek.

Minthogy az infláció alatt a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatal kezelésében lévő összes alapok és alapítványok megsemmisültek, az egyházmegyei nyomdaköltségek szükségleteiről oly módon kívánok gondoskodni, hogy azon lelkészi illetményekből, melyeket a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatal utalványoz, (kivéve mégis a nyugdíjas lelkészeket), a legközelebbi alkalommal személyenként 10 forintot levonásba hozatok. Azok a nem lelkészkedő papok, akik illetményeiket nem az Alapítványi Hivatal útján kapják, ugyancsak tartoznak a fent jelzett célra 10 forintot mielőbb beküldeni.

Amint az így begyült összeg elfogyott, ismét rendelkezni fogok a nyomdaköltségekre történő levonások, illetve beküldés tárgyában.

2288
1946

A mohácsi Gazdaképző és Kertészképző iskolák ajánlása.

Gazdálkodó népünk továbbképzésére szolgálnak az újonnan megnyílt mezőgazdasági és kertészeti iskolák. Ezek között is figyelmet érdemelnek azok a szakiskolák, melyek Mohácson nyíltak meg: a Magyar Gazdaképző Iskola és a Magyar Állami Kertészképző Iskola. A *Magyar Gazdaképző Iskola* korszerű gazdálkodásra képezi ki növendékeit november hó elejétől március hó közepéig terjedő, két éven át tartó tanulmányi idő alatt. Felvehetők 16 éves gazdaifjak, de korhatárleszállítás fejlettség esetén kérhető. A tanítás ingyenes. A növendékek az iskola elvégzése után különbözeti vizsgával a mezőgazdasági középiskola II. osztályába mehetnek át. A *Magyar Állami Kertészképző Iskola* célja gyakorlati kertészek nevelése. Tanulmányi ideje két év, mely után a növendékek különbözeti vizsgával a kertészközépiskola III. osztályába vehetők fel. Az iskolaév október 1-én kezdődik és június hó végén fejeződik be. Felvehetők 14 éves fiúk és leányok. A tanítás ingyenes. A tanulók élelmezést, lakást, fűtést, világítást is ingyen kapnak az iskolától.

Szívesen ajánlom mindkét iskolát papjaim és híveim figyelmébe.

Kelt Pécsett, 1946. évi szeptember hó 20-án.

† FERENC s. k.
püspök.

A kiadásért felelős: Dr. Erdélyi Gyula szentszéki jegyző, Pécs.

Taizs József Könyvnyomda, Pécs Mária-utca 1. sz. 1946. Felelős nyomdatulajdonos Wittelsbach Károly

1946.

IX.

700
1946. isk.

A 100.914/1946. IV. Vkm. számú rendelet alapján 2 tanerőssé fejlesztendő r. k. népiskolák a baranyavármegyei népoktatási kerületben:

Pécsegyházmegyei 1 tanerős népiskolák 2 tanerőssé fejlesztése.

Az alsószenmártoni, apátvarasdi, aranyosgadányi, átai, bakonyai, bánfai, bári, baranyaszentgyörgyi, bezedeki, bikali, borjádi, csebényi, ellendi, fazekasbodai, gerdei, godisai, hegyhátmaróci, hegyszentmártoni, helesfai, hetvehelyi, hirdi, ivánbatytyáni, kaposszekcsői, kásádi, kékesdi, kisasszonyfai, kökényi, kölkedi, izabellaföldi, kővágószőllősi, lapáncsai, ligeti, lothárdi, lovászhetényi, magyarbolyi, magyarhertelendi, marázai, máriagyűdi, mecsekjánosi, mecsekpölöskei, Mohács-újfoki, nagybudméri, nagypalli, németpalkonyai, óbányai, okorvölgyi, oroszlói, pogányi, püspökszenterzsébeti, romonyai, siklósbodonyi, sumonyi, szalántai, szemelyi, szentdienesi, szentkatalini, Szentlőrinc-tarcsapusztai, tésenyi, tormási és velényi.

A 92.340/1946. IV. Vkm. számú rendelet alapján 2 tanerőssé fejlesztendő r. k. népiskolák a tolnavármegyei népoktatási kerületben:

Az alsónyéki, aparhant-hanti, fürged-belfürgedi, gyórei, harci, kölesdi, mócsényi, murgai, nagykónyi-alsómeggyesi, ozora-döbrentei-hegyi, nagyvejkei, pincehely-felsőgyánti, regöly-alsómajsai, sárszentlőrinc-rácegresi, szedres-hidjai, tabódi, tamási-kecsegei, udvari, újdombóvár-mászlonyi, újdombóvár-nosztányi, és újdombóvár-tüskei.

A 100.916/1946. IV. Vkm. számú rendelet alapján 2 tanerőssé fejlesztendő r. k. népiskolák a somogyvármegyei népoktatási kerületben:

Drávakereszturi.

Az újonnan szervezett tanítói állások részére az iskolafenntartónak helyi javadalom címén biztosítania kell a mindenkori kezdő tanítói illetmények 20%-át és a természetbeni lakást vagy törvényes lakbért. Az e tárgyban hozott egyházközségi határozatról felvett jegyzőkönyv három eredeti példányban terjesztendő fel jóváhagyásra az egyházmegyei hatósághoz.

Az állások azonnali végleges betöltése csak „menekült" tanerők meghívása útján lehetséges. A menekült tanerők névsorát a vármegyei tanfelügyelői hivatal fogja közölni az érdekelt iskolafenntartókkal.

Ha az újonnan szervezett állás fent közölt meghívásos módon nem tölthető be, pályázati eljárás lefolytatásával az iskolai főhatóság hármas jelölése alapján miniszteri kinevezés útján kerül betöltésre. (89.133/1946. Vkm. sz. rendelet.) Kivétel az az eset, amikor a határozatilag biztosított helyi javadalom a kezdő tanítói illetmény 50%-át eléri, ekkor ugyanis az iskolafenntartó él választási jogával.

A felsorolt iskolák fenntartói — figyelemmel a katolikus tanügy nagy érdekeire — semmiféle kifogással nem térhetnek ki az új állások szervezésének feladata elől.

Már most előfordulhat az az eset, hogy állást szervezett olyan egy tanerős r. k. népiskola helyi hatósága, amelyik nem szerepel a fenti, álláshitelben részesülő, iskolák felsorolásában. Az ilyen haladéktalanul keresse meg az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalt, hogy az állami tanügyi hatóságnál esetleges behelyettesítéssel az államsegély biztosítása érdekében a szükséges lépéseket megtehesse.

701

1946. isk.

Az általános iskolai hálózat kiépítése a pécsi egyházmegyében.

Ezennel elrendelem a főhatóságom alá tartozó népiskoláknak, illetve általános iskoláknak az alábbi beosztás és csoportosítás szerinti átszervezését rk. általános iskolákká, illetve az 1945/46. iskolai évben már működött rk. általános iskolák továbbfejlesztését és egész egyházmegyémre kiterjedően az általános iskolai hálózat kiépítését.

Ezen rendelkezésemmel kapcsolatban utalok a 70.000/1946. V. K. M. számú rendelet Utmutatás címmel mellékelt szervezési szabályzat 8. pontjában foglalt elvi jelentőségű szavaira: „A tisztán egyházi hatóság alá tartozó iskolák kereteiből alakuló ált. iskolák megszervezése vagy továbbfejlesztése ügyében az illetékes egyházi hatóságok saját hatáskörükben intézkednek."

Rk. önálló általános iskolák a baranyavármegyei tankörzetben.

Beremend: Berkesd, Pereked és Szilágy csatlakozásával: Bükkösd-Megyefa együttműködéssel: Csikóstöttös-Kaposszekcső együttműködéssel: Dunaszekcső: Felsőmindszent-Godisa együttműködéssel: Hímesháza: Hosszúhetény: Köblény-Szalatnak együttműködéssel: Lánycsók: Magyaregregy, Kárász és Vékény csatlakozásával: Mágocs: Mohács-belváros: Mohács-külváros: Németboly: Nyomja-Szederkény együttműködéssel: Palotabozsok: Pécs-Ciszterci isk.: Pécs-Pius isk.: Pécs-Zárda isk.: Püspöklak-Geresd együttműködéssel: Püspöknádasd: Sásd, Felsőegerszeg, Hörnyék, Vázsnok csatlakozásával: Sellye: Siklós: Somogy, a Bányatelepi és községi iskola együttműködésével: Szászvár, Császta, Mága és Szászvárbányatelep csatlakozásával: Szentlőrinc, Keresztespuszta és Tarcsapuszta csatlakozásával: Véménd: Villány, Virágos csatlakozásával:

Rk. fiók-általános iskolák a baranyavármegyei tankörzetben.

Illocska, Kásád, Lapáncsa, (Beremend): Ellend, Kátoly, (Berkesd): Abaliget, Csebény, Helesfa, Okorvölgy, Szentkatalin, (Bükkösd-Megyefa): Jágónak, Tékes, esetleg feltételesen ág. ev., Vásárosdombó, (Csikóstöttös-Kaposszekcső): Bár, (Dunaszekcső): Bakóca, feltételesen (Felsőmindszent - Godisa): Hercegszabar, Liptód, Püspökmárok, Szür, (Hímesháza): Alsómocsolád, Bikal, esetleg Nagyhajmás rk. + ág. ev., (Mágocs): Homorud, Izabellaföld, Kölked, Majs, Sárhát, Sátorhely, Ujfok, (Mohács-belváros): Mohács-szőllőhegy, (Mohács-külváros): Babarc, Borjád, esetleg + ág. ev., Hercegtöttös, Nagybudmér, Nagynyárád, Szajk, Versend, (Németbóly): Lothárd, Monyoród, (Nyomja-Szederkény): Cselegörcsöny, Somberek (elvben önálló), Szebény, (Palotabozsok): Nagyárpád, Pogány, Szalánta, Szemely, Szökéd, (Pécsciszterci): Aranyosgadány, Görcsöny, Gyód, Kökény, Kővágószőllős, Cserkut csatla-

kozásával, Pellérd, Pécsudvard, (Pécs-Pius): Fazekasboda, Kékesd, Maráza, (Püspöklak-Geresd): Apátvarasd, Óbánya, Ófalu, (Püspöknádasd): Baranyajenő, Baranyaszentgyörgy, Gödre, Magyarhertelend, Oroszló, Tormás, (Sásd): Sumony, Drávasztára, ez utóbbi a somogyi tankörzetből, (Sellye): Alsószentmárton, Áta, Harkány, Hegyszentmárton, Máriagyüd, Siklósbodony, (Siklós): Hird, Mánfa, Mecsekszabolcs, Püspökbogád, Romonya, Vasas, (Somogy): Győre, Hegyhátmaróc, (Szászvár): Bakonya, Boda csatlakozásával, Bánfa, Gerde, Királyegyháza, Kisasszonyfa, Nagybicsérd, Szabadszentkirály, Szentdienes, Téseny, Velény, (Szentlőrinc): Erdősmecske, Feked, (Véménd): Bezedek, Ivánbattyán, Kislippó-Károlymajor, Németmárok, Németpalkonya, Ujpetre, Villánykövesd, Vókány (elvben önálló), Villányhoz kapcsolódnak.

A komlói rk. iskola együttműködik az állami jellegű ált. iskolával, a pécsváradi rk. együttműködik a helybeli állami és ref. iskolákkal, ennek fiókja lesz a nagypalli rk. fiók ált. iskola. A ligeti, magyarszéki, mecsekjánosi, mecsekpölöskei rk. fiók ált. iskolák a komlói áll. ált. iskolához kapcsolódnak ideiglenesen. Az ivándárdai rk. népiskola, ha együttműködést hozhat létre a helybeli ág. ev. jellegű népiskolával, átmenetileg a magyarbolyi áll. ált. iskolának lesz a fiókja, a magyarsarlósi rk. kéttanerős népiskola ugyancsak átmenetileg a nagykozári áll. ált. iskolához fiókosul. Az e pontban felsorolt együttműködések és fiókosulások minden esetben az illetékes állami tanügyi hatóságok hozzájárulásával lesznek létrehozandók.

Rk. önálló általános iskolák a tolnavármegyei népoktatási kerületben.

Báta: Bonyhád: Bölcske: Cikó: Decs: Diósberény-Szakadát együttműködéssel: Dombóvár: Döbrököz: Dunaföldvár: Dunakömlöd: Fadd: Gyulaj: Hőgyész: Iregszemcse: Kakasd: Kocsola: Magyarkeszi: Mözs: Mucsi: Nagymányok: Németkér: Ozora: Paks: Pincehely: Regöly: Simontornya: Szakály-Ürgevárpuszta csatlakozásával: Szakcs: Szedres-Apátipuszta, -Hidjapuszta együttműködéssel, Szekszárd-Belváros: Szekszárd-Ujváros: Tamási: Tolna:

Rk. fiók-általános iskolák a tolnavármegyei népoktatási kerületben.

Aparhant, Bonyhádvarasd, Grábóc, Hidas feltételesen, Kisdorog, Lengyel, Mőcsény, Nagyvejke, Tabód, (Bonyhád): Ujdombóvár-Mászlony, Ujdombóvár-Nagykonda, Ujdombóvár-Nosztány, Ujdombóvár-Tüske, (Dombóvár): Csibrák, Kurd, (Döbrököz): Dunaszentgyörgy rk. esetleg + ref. isk. (Fadd): Vörösegyház feltételesen (Gyulaj): Duzs, Murga, Zomba, (Hőgyész): Kánya, Tengőd, (Iregszemcse): Felsőleperd, Ódalmand, (Kocsola): Belfürged, Felsőnyék, Nagyszokoly, (Magyarkeszi): Kisvejke, Tevel, elvben önálló, Závod, (Mucsi): Ozora-Döbrenteszőllőhegy, Mezőszilas-Külsősáripuszta, Mezőszilas-Tótipuszta, ez utóbbi kettő Veszprém vm. területéről, (Ozora): Felsőgyánt, Kisszékely, Miszla, Udvari, Tolnanémedi, (Pincehely): Regőly-Alsómajsa, (Regöly): Igar-vámpuszta, (Fejér-vmegyéből), Pálfa, Sárszentlőrinc-Rácegres, (Simontornya): Nak, Nosztány, Várong, (Szakcs): Kajdacs, Kölesd, (Szedres): Ócsény, Szálka, Várdomb, (Szekszárd-Belváros): Harc, Sióagárd, (Szekszárd-Ujváros): Bedegkér, Értény, Koppányszántó, Nagykónyi, Nagykónyi-Alsómeggyes, Pári, Tamási-Kecsege, (Tamási):

Az alsónyéki rk. két tanerős iskola, mint fiók általános iskola a bátaszéki községi jellegű ált. iskolához kapcsolódik.

A közvetlen rendelkezésem alá tartozó iskolák fenti csoportosítása nem zárja ki, hogy más jellegű iskolák is kapcsoltassanak az rk. önálló ált. iskolákhoz, mindenesetre főtanfelügyelői hivatalom megfelelő tájékoztatásával.

A fiókiskolák tankötelezeseinek beiratása az anyaiskolákba beiratási díj nélkül történik. A Rendszabályok 250. és 251. §§-aiban előírt s a 4500/1946. VKM. sz. rendelettel újonnan megállapított ált. iskolai beiratási díj beszedése és felhasználása tekintetében eddig követett eljárást az együttműködés és kapcsolódás nem érinti.

Rk. önálló általános iskola a somogyvármegyei népoktatási körzetben.

Felsőszentmárton. Fiókiskolái: Drávakeresztúr, Potony, Tótújfalu.

Boldogasszonyfa és Szentlászló ideiglenesen fiókiskolái a mozsgói községi általános iskolának.

702
1946. isk.

Az állami népiskolai gondnokságok megszüntetéséről szóló 2290/1946. M. E. sz. rend. végrehajtása tárgyában kiadott 999/1946. VKM. sz. rendelet értelmezése.

Tárgyban kiadott rendelet hatálya alá az állami népiskolák közvetlen helyi felügyeletét ellátni hivatva volt áll. népiskolai gondnokságok esnek.

A „Köznevelés" II. évfolyam 14—15. számában közölt hivatalos magyarázat szerint a 999/1946. VKM. sz. rendelet II. fejezete a Népiskolai Utasítás (NU) rendelkezéseinek ott felsorolt módosításait a községi és egyházi hatóság alatt álló népiskolákra is alkalmazni kell.

Ezen feladatköri módosításokon túlmenőleg a rk. népiskolai (ált. isk.) iskolaszékekre a rendelet nem vonatkozik.

A rk. iskolafenntartónak, a rendeletben említett kivételek figyelembevételével az iskolaszék ezután is épúgy képviselete népoktatási ügyekben és épúgy gyakorolja a rk. nép- és általános iskolai helyi hatósági jogokat, mint a rendelet hatálybalépése előtt.

Pécs, 1946. évi szeptember hó 23-án.

† FERENC s. k.
püspök.

A kiadásért felelős: Dr. Erdélyi Gyula szentszéki jegyző, Pécs.

Taizs József Könyvnyomda, Pécs Mária-utca 1. sz. 1946. Felelős nyomdatulajdonos Wittelsbach Károly

1946.

X.

3009
1946

A legmélt. Oltáriszentség fokozottabb őrzése.

A háborúval mindig együtt jár a fegyelem meglazulása és az erkölcsök eldurvulása. Szomorúan kellett látnunk, hogy pusztító útjában nem kíméli a legszentebb helyeket sem. De a háború már elmult. És mégis az utóbbi időben egyházmegyénk több temploma (Dombóvár, Lippó, Villánykövesd, Kisjakabfalva, Tolna stb.) olyan aljas betörést és megszentségtelenítést szenvedett, amilyenre békeidőben emberemlékezet óta nem volt példa. Igen sokszor ezeknek a szomorú eseményeknek a kísérő körülményei azt mutatják, hogy a gaztettek indítóoka nem hitvány emberi mohóság és kapzsiság, hanem a felszabadult és meg nem fékezett pokoli gonoszság. Az a súlyos lelkiismereti felelősség, melyet szent helyeink gondozása és különösen a Legszentebbnek őrzése hárít reánk, sürgősen arra késztet, hogy ismételten is a legnyomatékosabban felhívjam a lelkipásztorkodó papság figyelmét a legméltóságosabb Oltáriszentség őrzésére vonatkozó szigorú egyházi előírásokra. (Közölve 2761/1940. körl. szám alatt.) Hogy ezeknek a törvényeknek még inkább érvényt szerezzek, jelen soraimmal a következőkben rendelkezem.

1. Mostantól kezdve minden filiális templomban és kápolnában megtiltom a legmélt. Oltáriszentség őrzését, és minden idevonatkozó engedélyt és kiváltságot visszavonok. A jövőben ilyen engedélyt csak egészen kivételesen és csak igen súlyos okból fogok adni, az összes helyi körülmények szigorú kivizsgálása után.

2. A plébániatemplomokban is a legszigorúbban tilos a monstranciának a tabernákulumban való tartása. A mostrancia részére mindig csak akkor konszekráljunk, amikor arra szükség van, legfeljebb egy nappal előbb, s az ünnepséget követő napon a Legszentebbet vegyük magunkhoz. A monstranciát csak a szent cselekmény előtt tegyük az oltárra, s utána azonnal vigyük el. Ahol erre a célra külön kis custodia nincs, a monstrancia számára konszekrált szent ostya is a ciboriumban tartandó.

3. A szent edényeket sehol se tartsuk a templomban, hanem a plébánián vagy (filiálisokban) megbízható, buzgó hívőnk házában.

4. A templomoknak állandó, szinte éjjel-nappal való szemmeltartásáról különösen olyan helyeken gondoskodjunk, ahol a templom a plébániaháztól távolabb esik. Ha máskép nem lehetséges, erre a célra szervezzünk külön gárdát buzgó férfihíveinkből.

Tudom, hogy ezek a rendszabályok sem zárják ki teljesen a gaztettek lehetőségét, de mindenesetre erősen lecsökkentik, és ha lelkiismeretesen megtartjuk, megnyugtathat bennünket az a tudat, hogy a magunk részéről mindent elkövettünk

a Sanctissimum elleni gyalázatos merényletek megakadályozására.

Végül elrendelem, hogy a szentségi Jézus ellen elkövetett súlyos bántalmak és megszentségtelenítések kiengesztelésére a legközelebbi vasárnap, illetve ünnepnap délutánján, amikor legalkalmasabbnak látszik, egyházmegyém minden templomában nyilvános engesztelő szent óra tartassék, amelyre a hívek figyelmét előre fel kell hívni, hogy minél tömegesebben vegyenek részt rajta.

3010
1946

Ordinatio.

Die 8-a Decembris a. c., in festo Conceptionis Immaculatae B. M. V. Deo adiuvante ad S. Subdiaconatus Ordinem promovimus *Georgium Aszmann*, *Josephum Bencsik*, *Stephanum Horváth-Militicsi*, *Paulum Kersák*, *Julium Kiss*, *Ladislaum Rozs*, *Franciscum Soroncz* et *Antonium Várnagy*.

Ad Ordines minores Exorcistatus et Acolythatus promoti sunt: *Vendelinus Appl*, *Carolus Csontos*, *Vladimirus Fájth*, *Julius Knauer*, *Ladislaus Lipthay*, *Jacobus Windheim*, *Georgius Halmai et Franciscus Hopp*.

Ad Ordines minores Ostiariatus et Lectoratus promoti sunt: *Franciscus Tóth*, *Ladislaus Bors*, *Franciscus Csonka*, *Ladislaus Járányi*, *Adamus Prettl*, *Adamus Szonner* et *Attila Rauch O. S. P.*

Prima tonsura initiati sunt: *Ladislaus Bányai*, *Colomannus Tóth*, *Adalbertus Schmidt O. S. P.* et *Tihamerus Vincze O. S. P.*

3011
1946

Obitus Ludovici vitéz Makray.

Luctus dolorosissimus inopinate animos nostros afflixit, cum virum optimum, sacerdotem secundum Cor Jesu agentem, confratrem amantissimum amisissemus. Die 7-a mensis Decembris a. c. tristis ad nos venit nuntius *Ludovicum Makray* praepositum t., parochum Szekszárdensem in nosocomio Budapestinensi, quo ad valetudinem recuperandam profectus erat, gravissimis at patienter toleratis doloribus confractus animam sacramentis pie refectam Creatori reddidisse. Atqui eum plangentes minime ingratos nos erga divinam Providentiam esse oportet, cum ipse tantis virtutibus animae tantisque praeclaris bonis eximius noster fuerit, et semper prae oculis habere debemus, quomodo mortale hoc oporteat induere immortalitatem.

Anno 1886. natus et anno 1909. sacerdos ordinatus in quibusvis muneribus, sive dioecesanis, sive militaribus, quibus addictus erat, sollertia ineffabili magnoque ingenii acumine excellebat. Paroecias prudentissimus ac zelosus pastor animarum administrabat ab anno 1926. Kurd, ab anno 1928. Tolna, ab anno 1944. Szekszárd civ. int. Interim annis 1933—44 ut deputatus comitiorum orationibus ornatissimis loquendo multa fecit ad rem christianam promovendam. In praemium meritorum anno 1929. inter camerarios hon. Suae Sanctitatis assumptus, anno 1936. titulo Praepositi de Ireg decoratus est. Annis 1942—44. officium quoque v-a-diaconi districtus Tolnaensis conscientiosissime adimplevit. Memoria eius in cordibus fidelium et confratrum benedicta remanet, cuius animam piis omnium precibus triumque Sacrorum praescriptorum suffragiis enixe commendo.

3012
1946

Concursus pro paroeciis Pécsbányatelep et Szekszárd-belváros.

Beneficia paroecialia Pécs-bányatelep (patronus: Magyar Szovjet Hajózási Rt), et Szekszárd civ. int. (patronus: Fundus Studiorum) per mortem pastorum vacantia reddita concursui publico usque ad 15. Januarii a. 1947. duraturo exponuntur. Sacerdotes dioecesani, dummodo secus idonei et in examine synodali sint approbati, dictas paroecias assequi cupientes hisce provocantur, ut velint suos re-

cursus patronis supralaudatis inscribendos et tymbro legali providendos infra praefatum terminum Curiae meae episcopali submittere.

3013
1946

Personalia.

Novus parochus nominatus et investitus est *Paulus Kosztolányi* curatus Vasasensis in Zomba. *Desiderius Horváth* catecheta Quinque-Ecclesiensis factus est curatus in Vasas. *Andreas Dévényi* applicatus est in nova curatia Nagyszokolyensi administrator. *Franciscus Bárd* administrator Tengelicensis missus est in eodem munere ad Pálfa. *Paulus Kovács* cooperator Szekszárdensis factus est administrator in Szekszárd civ. int.

Dr. Franciscus Nagy professor theologiae nominatus est director spiritualis in Seminario Centrali Budapestinensi. *Ladislaus Szalay* cooperator Iregszemcsensis applicatus est qua catecheta Quinque-Ecclesiis apud scholam iuv. opif.

3014
1946

Új Psalterium.

Dicsőségesen uralkodó Szentatyánk a zsolozsmázó papok és szerzetesek régi vágyát teljesítette, midőn 1945. évi március hó 24-én kelt „In cotidianis precibus" kezdetű motu propriojával megengedte, hogy a zsolozsmázásra kötelezettek mind a magán, mind pedig a közös karimában az eredeti szövegről újonnan készült szép és jólérthető latin zsoltárfordítást használhassák.

Az új Psalteriumot, melyet a Szent István Társulat már ki is adott és 30 forintért árusít, T. Papjaim figyelmébe ajánlom.

3015
1946

Templomszámadások elkészítése.

A folyó év augusztus hó 1-től kezdődően már minden plébánia területéről szabályszerűen el kell készíteni a templomszámadásokat. A pénztári naplót a plébániavezetők a templomgondnokokkal együtt folyó évi július hó 31-ével zárják le és augusztus 1-vel újonnan kezdve vezessék. A templomszámadásokat azonban csak 1947. évtől kezdve kell felterjeszteni jóváhagyásra és a jövő évi templomszámadásokhoz csatolva kell beküldeni az 1946. csonka évről készült szabályszerű számadásokat is. A kerületi esperesek a jövő évtől kezdve szintén szabályszerűen a helyszínre kiszállva vizsgálják felül a templomszámadásokat.

3016
1946

Templompénztárból kifizethető összgek nagysága.

A Statuta Synodalia 439. és 440. §-a megállapítja azoknak az összegeknek nagyságát, amelyeket a plébániavezetők engedély nélkül, vagy esperesi, vagy egyházhatósági engedéllyel fizethetnek ki a templomi szükségletek fedezésére.

Jelen soraimmal akként rendelkezem, hogy a fenti §-okban jelzett pengő összegeknek forint értékben a kétszerese értendő.

A templompénztáraknak a közeljövőben szükségszerűen felhasználásra nem kerülő feleslegeit a Statuta Syn. 443. §-ában foglalt előírás szerint tőkésítés céljából ismét be kell küldeni a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatalba.

3017
1946

Pénztőkék gyűjtése.

A Pécsegyházmegyei Takarékpénztár annak idején azzal a célkitűzéssel létesült, hogy a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatalban elhelyezett alapok és alapítványok tőkéit, valamint az egyes egyházmegyei intézmények törzsvagyonát gyümölcsözőbbé tegye, ugyanakkor pedig egyházi személyeknek és egyházi intézmé-

nyeknek elsősorban álljon rendelkezésére pénzügyi ügyleteiknek lebonyolításában és pénzszükségleteiknek kielégítésében. Hogy ez a célkitűzés mennyire helyes és szükséges volt, azt most látjuk igazán, amikor alapjaink és alapítványaink az inflációban megsemmisültek, egyházmegyei intézményeink ingatlan vagyonuktól meg vannak fosztva, és nincs olyan pénzintézetünk, ahol pénzszükségletüket kellőképen kielégíthetnék. Egyházunkért és a lelkekért folytatott magasztos munkánk eredménye sok tekintetben attól függ, miképen tudjuk ehhez a munkához a kellő anyagi alátámasztást biztosítani. A Pécsegyházmegyei Takarékpénztár a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatal tőkéinek elvesztése után csak akkor lesz képes eredeti rendeltetésének megfelelni, ha egyrészt mindent elkövetünk, hogy az Alapítványi Hivatal ismét tőkéket gyüjthessen és tartalékolhasson, másrészt a magunk erejéből egyénileg is előmozdítjuk a takarékpénztár betétállományának növelését. Ebben az esetben egyházi intézményeink biztosan fordulhatnak a takarékpénztárhoz pénzszükségleteiknek kielégítése iránt a nélkül, hogy függetlenségüket veszélyeztetnék, avagy kívülállók befolyása alá kerüléstől kellene tartaniok.

Ezek a meggondolások vezetnek akkor, amikor hangsúlyozottan felhívom Tiszt. Papjaimat, hogy az Alapítványi Hivatalnál előírt befizetési kötelezettségeiknek mindenkor pontosan tegyenek eleget. A joghatóságom alá tartozó egyházi intézményeknek pedig kötelezően előírom, hogy a pénzintézeteknél gyümölcsöztetendő pénzeiket és tőkéiket ezentúl kizárólag a Pécsegyházmegyei Takarékpénztárnál helyezzék el. Ugyanerre buzdítom Tiszt. Papjaimat is egyéni pénztőkéiket illetően. A Pécsegyházmegyei Takarékpénztár ugyanolyan feltételek mellett fogadja el betéteiket és ugyanolyan gyümölcsözést, és előnyöket biztosít számukra, mint bármely más pénzintézet, de ezenfelül egyházi intézményeinknek is felbecsülhetetlen segítséget biztosítunk.

3018
1946

Kulturadó beküldése.

Igen fontos érdekek fűződnek ahhoz, hogy a 3323/1926. körl. számú rendelet alapján bevezetett „Orsz. Kat. Közművelődési célokra" szolgáló adók mostantól kezdve ismét hiánytalanul befollyanak. Azért jelen soraimmal elrendelem, hogy ezt az adót (kultúradó) az 1947. évtől kezdve minden egyházközség ismét állítsa be költségvetésébe. A beállítandó összeg mértékét a hívek lélekszámát véve alapul egyénenkint 10 fillérben állapítom meg. Az összeg legkésőbb november hó végéig lesz beküldendő a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatal csekklapján, melyen jelezni kell annak rendeltetését is.

3019
1946

Koronai pénzek beküldése.

A forint érték bevezetésével ismét lehetővé vált, hogy a koronai gyűlések alkalmával szokásos és előírt befizetések az 1947. évtől kezdve a fennálló régebbi előírásoknak megfelelően eszközöltessenek. Azért elrendelem, hogy a jövő évben a tavaszi koronákon már megtörténjenek a befizetések, és a kerületi esperesek a beszedett összegeket az előírt módon küldjék be a Pécsegyházmegyei Alapítványi Hivatalba. A szükséges ürlapokat jelen körlevelemhez csatolva két példányban minden kerületi esperesnek megküldöm.

3020
1946

Egyházmegyei tűzkár elleni biztosítások átértékelése.

Az új pénzegység bevezetésével a pengő értékkel kötött biztosítások elértéktelenedtek, s így szükségessé vált forint értékben az egyházi épületek biztosítása annál is inkább, mert néhány tűzesettel kapcsolatban súlyos kárt szenvedtek az érdekelt egyházközségek, mert a régi pengőértékű biztosításaikat nem változtatták át forint értékű biztosításokká. A pénz hiánya ne tartson senkit sem vissza a biz-

tosítások rendezésétől, mert a biztosítási díjak fizetését illetően a Gazdák Biztosító Szövetkezete megértéssel kezeli a biztosítási díjak beszedését, és viseli a biztosított értékek után a kockázatot a biztosítási díjak késedelmes befizetése esetében is. Az egyházközségek vezetői tehát minél előbb nyilatkozzanak arra vonatkozólag, hogy a pengő értékű tűzkár elleni biztosítási kötvényeiket egyszeres, vagy többszörös összegben kívánják forint értékben érvényesíteni. Felhívom azonban a figyelmet arra, hogy a biztosítási ügylet *csak egy esztendőre kötendő meg.*

3021
1946

Missziós ügyek.

A S. Congr. de Propaganda Fide által 1937. ápr. 17-én 1248. szám alatt kiadott „Pia Unio Cleri pro Missionibus" szabályzat előírása szerint az Egyházmegyei Missziós Tanácsba *Nyárádi Ádám* spirituális, egyházmegyei igazgató mellé tanácstagokká öt évre kineveztem a következőket: *dr. Gasparich György* tb. kanonok, plébános, *dr. Kéthelyi József* esperes, plébános, *Mayerhof Péter* esperes, plébános, *dr. Hajós György* tb. kanonok, szemináriumi rektor, *dr. Dőry László* teol. tanár, *Hal Pál* hittanár, *Kovács Kálmán* káplán és *dr. Bencze János* káplán.

Tájékoztatásul közlöm, hogy az Unio Cleri tagsági díja évi 6 frt, a Hitterjesztés Egyesületé havi 20 fillér, a Szent Gyermekségé havi 5 fillér, keresztelési adomány 10 frt, benszülött kispap nevelése 200—1000 frt.

Az idei missziós pénzeket mielőbb küldjük be az Alapítványi Hivatal csekklapján az összeg rendeltetésének jelzésével, a jövő évtől kezdve pedig a koronákon történjenek a befizetések a szokásos módon.

Az Unio Cleri privilégiumait 1943—1944-ben többen kérték. A kérvényezők, mint az Egyhm. Missziós Tanács igazgatója jelenti, a kiváltságokat hét évre megkapták, bár talán az írásos értesítéshez nem jutottak hozzá.

Missziós nyomtatványok (felvételi lapok stb.) kaphatók az egyhmi missziós igazgatónál.

3022
1546

Alapított misék összevonása.

Az elértéktelenedett tőkével bíró alapított misék összevonására vonatkozólag a Római Szentszéktől nyert felhatalmazásom alapján az 1947. évre akként rendelkezem, hogy amennyiben ezen misék kamatai nem érik el a jelenleg érvényben lévő díjszabás szerint 1 szentmisének a stipendiumát, és nincs senki, aki azokat megfelelő összegre kiegészítené, az összes alapított misék helyett annyi csendes szentmise mondandó, ahányszor az összes tőkék kamatai kettő-kettő forintnak megfelelnek. Amennyiben az összes kamatok két forintot sem tennének ki, az összes alapított szentmisék helyett egy csendes mise mondandó.

Ezen rendelkezés érvényét az újabb keletű és a legutóbbi gazdasági válságban elértéktelenedett misealapítványokra is kiterjesztem.

3023
1941

Kat. Népszövetség ajánlása.

Örömmel közlöm, hogy a Katolikus Népszövetség újjáalakult, és megkezdte szervezkedését az egész országban. Valamikor a Katolikus Népszövetség 300.000 tagjával hazánk legnagyobb szervezete volt. Mint a magyar katolicizmus társadalmi szervezetére, ma fokozottan szükség van reá, hogy egy táborba gyüjtse mindazokat, akik a katolicizmus eszméiért társadalmi téren is dolgozni kívánnak. Kérem azért Tiszt. Papjaimat és Híveimet, hogy a katolikus öntudat és összetartás eme bevált eszközét támogatni és felkarolni szíveskedjenek.

3024

1946

B-listások támogatása.

A tisztviselői létszámcsökkentés következtében sokan a legnagyobb nélkülözéseknek néznek elébe. Családok kenyér és tüzelő nélkül indulnak a télnek. Nagyon kérem Tiszt. Papjaimat és Híveimet, hogy ezeket a nélkülöző testvéreket, akiket szerénységük és társadalmi állásuk visszatart attól, hogy adományokért könyörögjenek, ne hagyják magukra, hanem igyekezzenek rajtuk társadalmi úton segíteni. A falusi egyházközségek ebben legyenek segítségére a városiaknak, küldjenek nekik adományokat, a városi egyházközségek pedig akár népkonyhák szervezésével, akár a vallásos egyesületek útján készüljenek fel minden lehető segítség nyujtására.

3025

1946

Hadifoglyok és kórházak megsegítése.

Az idei tél híveink nagy részét súlyos gondok és megpróbáltatások elé állítja. Még súlyosabban nehezedik az idő viszontagsága azokra, akik ezeket a nélkülözéseket idegenben kénytelenek elszenvedni, távol a hozzátartozók gondviselő szeretetétől, s telve az ezekért való aggodalommal: hadifoglyainkra és kórházi betegeinkre. A nm. Püspöki Kar a katolikus társadalom szívében és segítségében bízva indítja meg szeretetművét hadifoglyaink és kórházi betegeink javára.

Ha — adná Isten mielőbb — tömegesen érkeznének hadifoglyaink, a Püspöki Kar a csanádi püspök irányítása mellett Szeged, Debrecen és esetleg más központokkal segítő állomásokat szervez. Kérem híveimet, hogy 3—5 kilogramos csomagokkal siessenek érkező testvéreink segítségére. A csomagokat a Hadifogolyfogadó Katolikus Akció (Szeged, vagy Debrecen) címre kell küldeni, de csak akkor, ha az Uj Emberben az azonnali küldésre vonatkozó kérelem megjelenik. Az élelmiszer ne legyen romlandó és ne túlnehéz.

A kórházak számára egyik vasárnapon legyen templomi gyüjtés, melynek eredménye közvetlenül az A. C. budapesti központjának (Budapest, IV. Ferenciek-tere7.) küldendő. Mindkét akciót a szószékről a hívek figyelmébe kell ajánlani.

3026

1946

Papok katonai kedvezménye.

A papságot érintő részleteiben közlöm a Magyar Honvédelmi Miniszter 20.100/1946. Eln. Közig. H. M. számú rendeletét a katonai szolgálattal kapcsolatos kedvezmények és mentességek szabályozásáról szóló 5170/1946. M. E. sz. rendelet végrehajtása tárgyában.

„A katonai szolgálattal kapcsolatos kedvezmények és mentességek szabályozásáról szóló 5170/1946. M. E. sz. rendelet, (továbbiakban R.) második § (2) és a harmadik § (3) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem.

1. §. A kedvezményben részesített katonai szolgálata.

Azok a honvédséghez beosztottak, akik mint

a) az 1945. évi VI. t.-c.-ben szabályozott földbirtokreform során földhöz jutottak,

b) öt, vagy ennél több gyermekes családok tagjai,

c) papok, vagy papjelöltek.

d) öröklött mezőgazdasági kisebb birtok tulajdonosai,

e) családfenntartók,

f) több katonát adó családok tagjai a R. második §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezések alapján a jelen rendelet alábbi rendelkezései szerint valamely kedvezményben részesülnek, ennek folytán csupán rövidített kiképzésre vétetnek igénybe. A rövidített kiképzés időtartamát a Honvédelmi Miniszter legalább 12, de legfeljebb 20 hétben állapítja meg.

5. §. A papok kedvezménye. (Rövidítve: „p" kedvezmény.)

1. Kedvezményben kell reszesíteni: *a)* a katolikus és görög keleti egyházak felszentelt papjait, ha e jellegüket egyházmegyéjük, rendi hatóságuk, illetőleg egyházi főhatóságuk hiányában a vallás- és közoktatásügyi miniszter bizonyítványával igazolják;

2. A kedvezményre való jogcímet igazoló bizonyítvány nem lehet 3 hónapnál régibb keletű.

4. Ha papjelölti kedvezmény élvezetében álló személy az 1. bekezdés alatt említett viszonyok valamelyikébe jut s ezzel papjelölti jellege megszűnik, a papi kedvezményben csak külön kérelem alapján részesíthető. A papi kedvezményben részesítésnek a korábbi papjelölti kedvezmény nem előfeltétele.

10. §. A 29. §-ban felsorolt kedvezmények iránti kérelmek előterjesztése.

1. A kedvezmény iránti kérelmet az érdekeltnek, illetőleg a hozzátartozónak a sorozás évében, a sorozásig, a járási főjegyzőnél (polgármesternél), a sorozás ideje alatt az illetékes sorozó bizottságnál, a sorozás befejezése után pedig ismét a járási főjegyzőnél (polgármesternél) kell benyujtani. Ha a jogcím a besorozás után, vagy a bevonulás után következett be, a kérvényt csak ennek a körülménynek igazolása mellett lehet benyujtani.

4. A papjelölti, illetőleg papi kedvezmény iránti kérvényhez a 4. §. (3)—(5) bek., illetve az 5. §. (1) bek. szerinti bizonyítványt, olyan esetben pedig, ha az említett kedvezményeknek a 4. §. (6) bek. illetőleg 5. §. (3) bek. alapján való odaítélést kérik, az ezzel kapcsolatosan rendelkezésre álló igazoló iratokat kell csatolni.

12. §. Kedvezményi jogcím-igazolás. 2. A papi (rabbi), papjelölti (papnövendéki, rabbijelölti) — 4. és 5. §. — kedvezményben részesített hadköteles kedvezményi jogcímek fennállását az (1) bekezdés szerint illetékes járási főjegyzőnél (polgármesternél) első ízben a besorozását követő december hó folyamán, majd folytatólagosan minden év december havában, utoljára pedig annak az évnek december havában, amely évben 41-ik életévét betölti, a kedvezmény megadása iránti kérelemre megszabott módon (a megállapított bizonyítványokkal, okmányokkal) igazolni köteles.

3027/1946

Felhívom az érdekletek figyelmét a 10.970/1946. M. E. sz. rendeletre (Magyar Közlöny 1946. szept. 22. száma), az 1945—46. évi mezőgazdasági haszonbér mérséklése és az 1946—47. évi mezőgazdasági haszonbér megállapítása, továbbá a kishaszonbérletekre vonatkozó egyes kérdések szabályozása tárgyában. Haszonbérek szabályozása.

A rendelet fontosabb szakaszait alább közlöm.

8. §. 1. Az 1946—47. gazdasági évre vonatkozó irányhaszonbér az alábbiak szerint állapíttatik meg:

a) a szántóföldi művelésre használt ingatlan (ingatlan-rész) tekintetében a kataszteri tisztajövedelem minden aranykoronája után 12 kg. búza vagy rozs, ill. annak a fizetés napján és helyén érvényes pénzbeli egyenértéke.

9. §. 1. A kishaszonbérletek után járó haszonbért a felek az irányhaszonbérnél 30 százalékkal alacsonyabb, illetőleg 30 százalékkal meghaladó kereten belül szabadon állapíthatják meg. A legmagasabb haszonbért meghaladó haszonbérrészre irányuló követelés bírói úton nem érvényesíthető. A kishaszonbérlő a legmagasabb haszonbéren felül fizetett haszonbért a fizetés napjától számított 1 éven belül visszakövetelheti.

2. Ha a haszonbéren felül ellenérték nélkül mellékszolgáltatások (pl. a haszonbérelt ingatlant közvetlenül terhelő köztartozások kifizetése, baromfi, hízott sertés, tojás stb.) is kikötöttek, ezeket a legmagasabb haszonbér megállapítása szempontjából olyértékben kell számításba venni, amily értékkel azok a haszonbérbeadóra nézve bírnak. E szerint a haszonbérben az adók benn foglaltatnak.

3028
1946

Háborus halottak okmányainak beküldése.

Felszólítom azokat a plébániákat, amelyeknek anyakönyveiben a plébánia területén elesett, elhalt honvéd vagy más háborús halottak esetei vannak bejegyezve vagy nyilvántartva, — amennyiben a tavalyi felszólításnak még nem tettek volna eleget, — hogy róluk bélyegmentes, aláírt és hivatali bélyegzőjükkel záradékolt jegyzéket küldjenek be a Honvédelmi Minisztérium (Róm. kat. tábori püspökség) Budapest, V. Honvéd u. 28. címre a személyazonosítás végett, valamint a halál tényének igazolására szolgáló minél pontosabb személyi és idő, hely adatokra helyezzenek súlyt. Az elsőre nézve a név, az azonossági szám, utóbbira a temetés napja, a halál oka és a temetést végző lelkész legbiztosabb adat. A küldeményt „Hivatalos felszólításra". „Portómentes." jelzéssel lehet postázni.

3029
1946

Templom perselyezés a kovácshidai templom építéséhez.

Jelen soraimmal elrendelem, hogy 1947. évi január hó 19-én az összes templomokban történő perselygyüjtés eredménye a kovácshidai templom céljára fordíttassék. A perselyezés előtt szíveskedjenek a plébániavezetők erre a nemes célra felhívni a hívek figyelmét. A befolyt összeg „Kovácshidai templom" jelzéssel azonnal beküldendő az Alapítványi Hivatalnak.

3030
1946

Könyvajánlás.

Papi és szerzetesi naptár címen Tower V. szerkesztésében értékes naptárt adott ki a Korda Rt. (Budapest, VIII. Mikszáth K.-tér 4) az 1947. évre. Lelkipásztorok, gyóntatók, hitoktatók számára hasznos útmutatásokat is tartalmaz az ügyesen összeállított előjegyzési naptár. Ára 2.50 Ft. Papjaim figyelmébe ajánlom.

Jellemkutatás címen P. Laskay Antal S. J. lélektani és neveléstani tanulmányt írt, melyben bőségesen kifejti, hogyan találunk önmagunkra a típus- és vérmérséklet-rendszerekben. Tulajdonképen folytatása az Uj szempontok a típuskutatásban című könyvének, ahol a szükséges lélektani alapvetés található, míg itt inkább a pedagógiai következmények vannak. A könyv a Korda Rt.-nél jelent meg. Ara 20 forint. Az érdeklődők figyelmébe ajánlom.

Három szépirodalmi munka jelent meg legújabbana Korda Rt-nál: 1. Lauverniere--Csontos: *Két gyermek a romok alatt.* Franciából fordított regény. Ára 7.50 Ft. 2. L. Magyary Judit: *A nagy cél.* Leányok számára írt ifjúsági regény. Ára 8.50 Ft; 3. Rimler I.: *Történt pedig . . .* Franciából fordított cserkészelbeszélések, melyek eredetileg a belga kat. cserkészek ujságjában 1936-ban jelentek meg. Ára 4 Ft.

Kalendar Presv. Srca Isusova címen Bosnyák Mihály alsószentmártoni lelkész horvát nyelvű naptárt adott ki az 1947. évre. Ára 6 Ft. Megrendelhető a kiadónál. Horvát nyelvű híveim figyelmébe ajánlom.

Kelt Pécsett, 1946. évi december hó 12-én.

† FERENC s. k.
püspök.

A kiadásért felelős: Dr. Erdélyi Gyula szentszéki jegyző, Pécs.

Taizs József Könyvnyomda, Pécs Mária-utca 1. sz. 1946. Felelős nyomdatulajdonos Wittelsbach Károly.